National Library
Bibliothèque Nationale
Mon. Acquisitions Section
OTTAWA Ont. K1A ON4
JUL 22 1983
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Second class mail registration number — 1089.

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 51 (2972) XXXII aastakäik | Teisipäeval, 12. juulil 1983 — Tuesday, July 12, 1983 | Üksiknumbri hind 60 senti

NEEME JÄRVI ESTO-84 SÜMFOONIAORKESTRI DIRIGENDIKS

Kontserdid toimuvad Ontario Place'is Ülemaailmsete Eesti Päevade ajal — ESTO-84 Muusikatoimkonna juhataja Stella Kersoni informatsioon Vaba Eestlasele

Pärast aastast kannatlikku ootamist on Toronto Sümfooniaorkester lõpuks andnud oma jaatava vastuse Neeme Järve rakendamiseks sümfooniakontserdi dirigendiks eesti muusika esitamiseks Eesti Päevade '84 raames.

Möödunud suvel peetud nõupidamisel, millest võtsid osa Neeme Järvi, Toronto Sümfooniaorkestri mänedzher Wray Armstrong ja ESTO-84 Muusikatoimkonna juhataja Stella Kerson, saavutati kokkulepe kolme sümfooniakontserdi esitamiseks korduva programmiga — teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval, mis kuuluksid Toronto Sümfooniaorkestri suviste seeriakontsertide hulka. Muusikatoimkonna sooviks on olnud pakkuda kõrgekvaliteetset ettekannet eesti heliloomingust, ilma et see koormaks ESTO-84 korraldava toimkonna eelarvet, seejuures võimaldada eesti muusika tutvustamist Kanada laiemale publikule.

NEEME JÄRVI

Toronto Sümfoonia nõustus soome-eesti segakavaga, kusjuures ettekandele oleksid tulnud Tubina sümfoonia, Sibeliuse viiulikontsert ja kas Elleri sümfooniline poeem „Koit", Artur Kapp'i avamäng või Arvo Pärti lühem helitöö.

Kontserdi kulud ja Neeme Järvi honorar jääksid täielikult Toronto Sümfooniaorkestri kanda, samuti ka piletite eelmüük, kusjuures eestlased aitaksid eelmüügi osas kaasa.

Kokkuleppel oli ainult üks tingimus ja nimelt, et lõplik kontrakt sõlmitakse aasta pärast, kui on selgunud, kas suveseeria 1983 on küllalt edukas 1984. aastal kordamiseks.

Nüüd on saabunud vastus. Suveseeria 1983 ei ole end majanduslikult ära tasunud, vaid on lõppenud puudujäägiga. Toronto Sümfooniaorkestri kontserdid liiguvad 1984. aastal tagasi suvisteks esinemisteks Ontario Place'is. Neeme Järvi on lepinguga kinnitatud kolmeks kontserdiks Ontario Place'is Eesti Päevade ajal — esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel — kusjuures üks neist kontsertidest on täielikult eesti kavaga. See võimaldab ka Neeme Järvi soovi teostamist, ette kanda Artur Kapp'i võimas kantaat „Päike" koorile ja orkestrile.

Nüüd, kus Neeme Järvi sümfooniakontserdid on selgunud, tulevad kõik kuupäevad muudeks kontsertideks veelkord revideerimisele ja muutmisele koostöös ESTO-84 programmitoimkonnaga. Senises kavas on muude kontsertide osas ette nähtud esmaspäeval, 9. juulil suur solistide kontsert Roy Thomson Hall'is, kus tuleksid ka esiettekandele stseenid Kristi Alliku uuest ooperist „Loom Sword River". Noortekoor „Estonia" kontsert koos uudisloominguga meie noorte heliloojate töödest. Armas Maiste džäss-kontsert ESTO-84 pidustuste avapäeval Ontario Place'is. Eesti Kammerorkestri kontsert noorte dirigentide juhatusel koos Arthur Lemba klaverikontserdi esitamisega.

Ka Neeme Järvi on näidanud soovi ja huvi Lemba klaverikontserdi esitamise osas, mida saaks nüüd põimida Ontario Place'i kontserdi raamidesse.

Noorte ESTO-TALENT kontserdid — 45 minutilised — on kavandatud kohtadesse, kus nii eestlasi kui kanadalasi niikuinii liigub, seega võimaldades väikest muusikalist interlüüdi puhkuseks ja süvenemiseks keset Eesti Päevade tormilist tempot. Need oleksid Eaton Centre'i Green Room'is — ilusas väikses kontserdisaalis tiibklaveriga umbes 75 inimesele, Royal York Algonquin Room'is ja kokkuleppe saavutamisel O'Keefe Centre'i alumises fuajees, täienduseks Eesti Kunstinäitusele. Ka on mitmeid soove ja järelpärimisi olnud nii Kanadast kui mujalt noorte solistide ühiskontserdiks.

Arthur Lemba Klaverikontsert G-dur Op. 2 on mõeldud võistlusesinemiseks ja tuleb lähemate nädalate jooksul väljakuulutamisele ülemaailmses ulatuses kõikidele eesti pianistidele. ESTO-84 muusikatoimkonna eeltööd on andnud häid tulemusi: partituur on vabas maailmas olemas, kontsert on juba kord esitatud Göteborgi Sümfooniaorkestri poolt ja moodustab ka osa programmist ringreisil Neeme Järvi juhatusel Ameerika Ühendriikides oktoobrikuus 1983. Klaveripartii — Eesti Vabariigi aegne Esto-Muusika originaalkoopia on Stella Kersoni valduses ja paljundamise eest võistlusest osavõtjaile hoolitseb muusikatoimkonna liige Peeter Tammearu.

Juulikuu jooksul saab muusikatoimkonna juhataja Stella Kerson kokku Neeme Järviga,

et viimistleda sümfooniakontserdiga ühenduses olevaid probleeme ja lõplikult koordineerida muusikaliste ürituste kava.

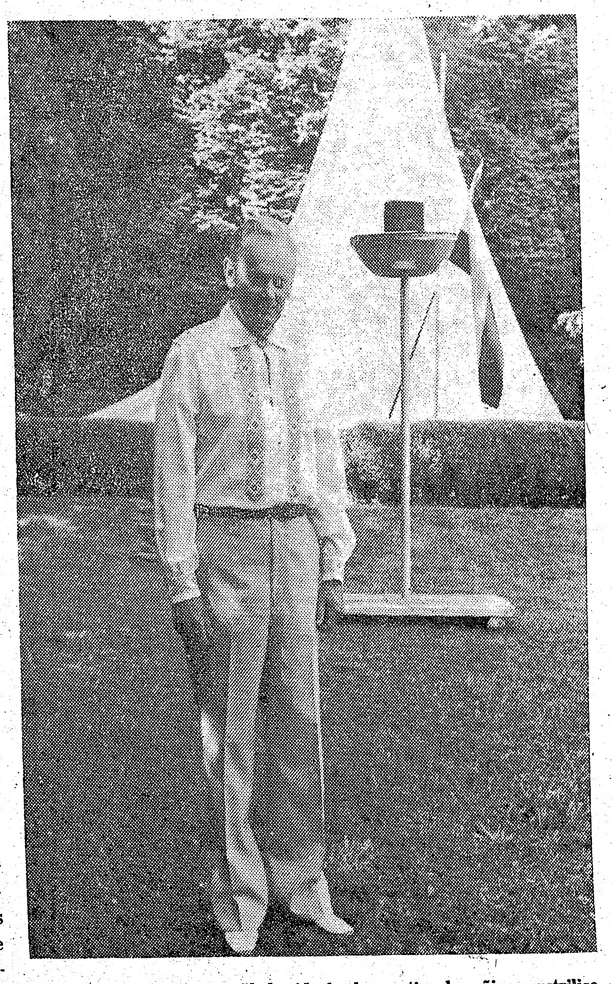

ESTO-84 eeltööde ajal on üheks ideeks ka eesti rahvarõiva-mustrilise riietuse valmistamine. Pildil Toronto Eesti Segakoori juhataja Uno Kook väga kaunis rahvarõiva-mustrilises särgis äsja möödunud Suvihari '83 ajal Seedriorul, kus ta juhatas T.E. Segakoori.

Foto: Vaba Eestlane

Atentaat Liibanoni peaministrile

BEIRUT — Liibanoni peaminister Shafik al-Wazzan pääses imekombel surmast, kui lõhkeaine, mis oli paigutatud väikesesse autosse tema mootorsõidukite tee lähedusse, jäi lõhkemata. Politsei ütles, et [illegible] on otse ime, kuna vaid väike osa 100 kg lõhkeainest plahvatus. Politsei arreteeris kolm ja otsib neljandat kahtlusalust.

Iisraeli okupatsioon võib kesta?

TEL AVIV — Iisrael on senisest selgemini deklareerinud, et ta on valmis oma väed uuesti Liibanoni asetama paljudeks aastateks ja riskeerib Liibanoni jagamisega, kui Süüria keeldub oma vägede Liibanonist välja viimisest.

Üks vanem Iisraeli ametnik, kes on seotud Iisraeli poliitika kujundamisega, ütles möödunud nädalal, et kuigi see ei meeldi Iisraelile, nad tahavad Liibanoni okupeerimisega kindlustada oma elanikkonna julgeolekut.

Iisrael andis oma hoiatuse, kui USA välisminister George Shultz lahkus Kesk-Idast pärast ebaõnnestunud läbirääkimisi Süüriaga,

mis ei viinud kokkuleppele, et Iisrael ja Süüria viiksid samaaegselt oma väed Liibanonist välja.

USA ja Liibanon kardavad, et permanentne maa jagamine Süüria ja Iisrali okupatsiooni-tsoonideks on põhjus Iisraelile oma vägede, lubaduse kohaselt mitte välja viimiseks. Jutuajamisel Shultziga Iisraeli amenik märkis, et USA vahendatud sõjavägede väljaviimine, millele Iisrael kirjutas alla 17. mail, näeb ette ka samaaegset süürlaste lahkumist.

Kui Süüria keeldub, pidavat USA aru saama,

et Iisrael peab paigutama oma üksused efektiivseimal viisil Iisraeli julgeoleku tagamiseks, et vähendada oma riigi finantsilist ja koosseisulist sõjakoormust.

Koosseisuline koormus on praegu 503 surnut ja üle 2500 haavatu.

Süüria ütles siiski, et ta tahab koostööd USA-ga ja tahab alustada ka läbirääkimisi Liibanoniga. Süüria olevat valmis diskussiooniks ja läbirääkimisteks, aga pole valmis taanduma oma poliitilistelt positsioonidelt või vähendama oma riigi julgeolekut ja huvisid. Süüria soovivat koostööd USA-ga ja igaühega, kes otsib rahu, aga mitte keegi ei saavat Süüriat sundida alistuma rahu pärast.

Ohtlikud inglid

„Suomen Kuvalehti" (20. 5. 83) kirjutab „Tsensuuri tervitades", et toimetus on saanud paki lahe tagant Eestist. Pakis oli just eesti keeles ilmunud ungari kirjaniku Ferenc Möra lasteraamat, eestikeelse pealkirjaga „Võlukasukas".

Selle järel, kui raamatut oli 40.000 eksemplari trükitud, märgati et lk. 40 oleval pildil on kaks, kui mitte sobimatut, siis vähemalt tarbetut inglit. Sellepärast kogu trükist võeti välja üks leht (leheküljed 39 ja 40) ja asemele kleebiti teine, täiesti eelmise sarnane leht, väljaarvatud et inglid olid joonistusest välja retusheeritud.

„Suomen Kuvalehti" avaldas näitena mõlemad leheküljed, inglitega ja ilma ja nimetas lõpuks, et tsensuuri põhjused vahelduvad väga kitsail maa-aladel.

Eestis eemaldatakse lasteraamatuist inglipildid, Soomes bioloogia õpikuist liiga täpselt asja selgitav seksiteadus.

Filipiinid võivad sattuda N. Liidu mõju alla

MANILA — Filipiinid võivad sattuda N. Liidu mõjupiirkonda, kui USA viiks sealt oma sõjaväebaasid, ütles president Ferdinand Marcos külaskäigul olevaile USA Kongressi liikmeile, lisades et need sõjalised baasid pole ainult Filipiinide kaitseks, vaid on osa kaitsesüsteemist, mida USA peab hoidma vältimaks kolmandat maailmasõda. F. Marcos vihjas sellega 900 miljoni dollari suurusele majanduslikule ja sõjalisele abile, mida president Ronald Reagan on lubanud Filipiinidele vastutasuks baaside kasutamise eest.

Mulroney parlamenti valimine 29. augustil

OTTAWA — Kanada peaminister Trudeau tegi teatavaks, et 29. augustil toimuvad Kanadas kahes valimispiirkonnas parlamendi täiendusvalimised. Üheks nendest piirkondadest on Central Nova valimispiirkond Nova Scotias, kus kandideerib Kanada progressiiv-konservatiivide partei uueks juhiks valitud Brian Mulroney, kes ei olnud enne juhi kohale kerkimist parlamendiliige. Teine täiendusvalimine toimub Briti Kolumbias Mission-Port Moody valimispiirkonnas.

USA sõjalised manöövrid Egiptuse ja Somaaliaga

WASHINGTON — USA sõjaväe peakorteris öeldi, et USA üksused peavad eraldi sõjalisi manöövreid Egiptuse ja Somaalia üksustega, mille hulgas on maa- ja merejõudude operatsioonid.

Kanada, Eesti ja Ungari lipud lipumastis

Kanada peaskaut kindralkuberner Ed Schreyer avas jamboree

CALGARY — Möödunud kolmapäeva õhtul avas Kanada peaskaut kindralkuberner Ed. Schreyer Albertas, Banffi linna lähedal, pärast suurt vihmasadu XV skautide maailmajamboree. Avatseremooniast võttis osa 15.000 skauti, kelle eluasemeks on 5000 telki, mis on paigutatud 450 aakrilisele maa-alale. Esindatud on 74 rahvuse skaudid, kelle hulgas on teatavasti ka eesti skautide 21-liikmeline esindusüksus. Eesti skautide laagriküla — Troop 49 — asub jamboree lääneserval Mägilõvi (Cougari) all-laagris. Jamboreed võib külastada iga päev kella 10-st hommikul kuni 10-ni õhtul.

Eesti poiste laagriküla all-laagris asub jamboree hiigelpargi lääneküljel vaatega mägedele. Kaugust mägedeni on raske hinnata, kuid see on hinge-matvalt võimas pilk kõikidele, kes enne pole viibinud kõrgmägedes. Pinnas on ebatasane, nii et telke ei olnud võimalik asetada kindlasse formatsiooni vaid tuli järgida maastiku „käsku". Laager on korras, ainult värav on veel püstitamata. Sinna tuleb Helmut Jaaguste poolt kujundatud loomanahk, mis jutustab laagrielanikest, nende rahvusest ja kodukohast.

Nii kaugele kui silm ulatub nägema, on kõikjal telgid, telgid ja telgid ning nende vahel askeldavad poisid.

Laagri ajalehe esimene number ilmus ja jagati kõikidele välja kesknädalal. Selles ei olnud veel jamboreest osavõtvate rahvuste nimistut ega ka osavõtjate täpset üldarvu, kuigi registreerimine toimus otsekohe väljakule saabudes, olgu see kas või südaöösl.

ESIMENE ÖÖ ALGAS KELL 3 HOMMIKUL

Eesti poiste lennuk hilines ja Calgarysse jõuti alles kell 11 öösel sealse aja järgi. Bussisõit ja varustuse laadimised, registreerimine jamboree büroos ja oma väljakule asumine võtsid omajagu aega, nii et magama saadi alles kell 3 hommikul. Öö oli soe, kuigi alles mõne päeva eest oli öösel sadanud lund. Madratsid pandi maha, poeti magamiskottidesse ja võeti telgikatus katteks peale. Laagri korrastamine algas teisipäeva hommikul ja läks ladusasti, kuna poisid on heade laagrikogemustega oma üksuste laagritest.

Selle tõttu on poistel jäänud küllaldaselt vaba aega jamboreega tutvumiseks. Esimesed sõbrad on leitud, esimesed skaudimärkide ja vormiesemete vahetuskaubad on tehtud. Võõrad on maiad eesti poiste esindussärkidele, üksuse märgile ja Lembitu sõlele. Jamboree piirkond ühest äärest teise annab tubli pool tundi kiiret jalutamist.

Poisid on jõudnud proovida ka jamboree mitmesuguseid huvialasid nagu „tuvide laskmine", kus ehtsat tuvi asendab õhku visatud savist ketas, jalgrataste takistussõit ja „jännitusrada". Viimane on erinev Kotkajärve rajast, mille mõne aasta eest ehitas dr. Jaan Roos. Tarmo Soots jamboree poistest, kes sealset rada proovis, hindas selle üsna raskeks.

RICKY KELDER VANCOUVERIST

Eesti laagriküla külastas ka esimene eestlane, kes kuulub Kanada üksusesse — Richard Kelder Vancouverist. Ta võttis kontakti juba enne jambosõitu Heino Jõega, kellelt sai meie poiste „aadressi". Rickyle anti kingituseks meie esindusüksuse märk ja lepiti kokku edasisteks kohtumisteks.

Eestlasi võib olla jamboreel veelgi rohkem — Kanada ja ka teiste maade skautüksuste koosseisudes.

Nende otsimine on eriülesandeks Heiki Sillastel, kes jambol täidab Eesti konsuli kohustusi.

KOLME LIPUGA LAAGRIKÜLA

Eestlaste laagrikülas on raaga lipumast ja selles kolm lippu. Need heisati pidulikult kesknädala hommikul. Keskel on Kanada lipp ja selle kõrval Eesti ja Ungari lipp. See kolmik on erakordne ja paneb peaaegu iga mööduja küsima lähemat seletust. Sellest enamasti algabki Eesti tutvustamine.

Teised laagrikülad Mägilõvi all-laagris on kõik ühe lipuga. Kohe üle tee asuvad armeenlased, kes on ka pagulased, kuna nende maa on samuti nõukogude ikke all. Armeenlased on ainus pagulasrahvus maailmas, kes naudib maailma skautluses iseseisva rahva ja täieõigusliku liikme positsiooni. Pärast Esimese maailmasõja lõppu ja türklaste poolt armeenlastele korraldatud metsikut veresauna oli ainult üks rahvus, kes taotles rahvus-

(Järg lk. 8)

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Eesti Abistamiskomitee Kanadas uus juhatus. Istuvad ees vasakult: Vaige Niitenberg — laekur, Alfred Sepa — esimees, Ingrid Saar — sekretär. Taga seisavad vasakult: Enn Kuuskne — välisasjadeajaja, Otto Rannamäe — abiesimees, dr. Toivo Kuutan — Ehatare usaldusarst, Leo Puurits — abisekretär. Pildilt puudub Õnne Laikve — abilaekur. Foto: O. Haamer

Kommentaarid

Karud õpetatakse tantsima kuid paljudele läänemaailma elanikele on raske selgeks teha, et vene kommunistliku rezhiimiga ja selle esindajatega ei saa sõbralikku ja ausat vastastikust koostööd arendada, kuna kommunism on üles ehitatud pettusele ja valedele, oma nõrkuste ja puudujääkide varjamisele ning läänemaailmas valitsevate vabaduste ja demokraatliku süsteemi ründamisele.

Selline ignorantsus ja kergeusklikkus tasub sageli valusalt kätte. Nagu see näiteks juhtus hiljuti ühe kanada arstide delegatsiooniga, kes siirdus Venemaale sealsete elanikega ja rahuorganisatsiooni esindajatega nõu ja läbirääkimisi pidama, kuidas maailmaasju oleks kõige parem korraldada ja valitsusi mõjutada, et nad ei libiseks rahuradadelt sõjateele.

Kanadalaste käsi käis Venemaal seni võrdlemisi hästi, kui nad ajasid venelastega tuumarelvade külmutamise juttu ning kritiseerisid president Reaganit, kes nende arvates tüürib Ühendriikide tuumarelvade varude suurendamisega üha pikemate sammudega võimaliku tuumasõja poole. Paraku muutus aga venelaste hoiak kohe vaenuliseks kui kanadalased hakkasid ääriveeri mööda nõukogude valitsust kritiseerima ja sidusid inimõiguste rakendamise küsimuse ülemaailmse desarmeerimisega.

Sellist juttu kanadalaste suust kuuldes viskas seni võrdlemisi viisakalt käitunud N. Liidu Rahukomitee sekretär Gregori Lokshin silmapilkselt oma vaga mehe maski maha ja hakkas vihast punetades Kanada delegatsiooni liikmeid manama. Seda tegi ta üsna valimata sõnadega, kuna sarjata ei saanud mitte ainult koostööd otsima läinud doktorid vaid kogu Kanada. Lokshin põrutas üllatusest jahmunud kanadalastele, et N. Liit ei taha kuulda õppetunde nendelt inimestelt, kes on tulnud nõukogude maad külastama. „Meie ei tule teile ütlema, kuidas teie peate elama oma elu ja meie ei küsi teilt, miks teie maal on kümme miljonit töötatöölist," napsas enesevalitsemise kaotanud ja tasakaalust välja viidud venelane.

Kuid kanadalased ei lasknud endid esialgu siiski heidutada, vaid pärisid edasi, miks nõukogude valitsus ei luba tegutseda „iseseisvatel" rahugruppidel, kes aitaksid arendada koostööd Nõukogude Liidu ja Ühendriikide vahel ning oleksid tähtsaks teguriks usaldusliku vahekorra loomisel. Ka sellest ettepanekust ei tahtnud Lokshin ja kolm tema kaaslast midagi teada, tembeldades Venemaal tärganud kuid kiiresti likvideeritud iseseisvad rahugrupid „meie vastaste sütitava ettekujutuse loominguks". Näis, et vene rahukomisjoni mehed olid hinge põhjani haavunud ja häiritud, et kanadalased julgesid nendega rääkima hakata inimestest, keda kommunistlik rezhiim peab „reeturiteks".

Nõupidamise lõpul rahunesid siiski meeled ja Lokshin läks isegi nii kaugele, et ta vabandas oma käitumise pärast. Kuid kanadalased olid saanud valusa õppetunni ja rahunõupidamisest osa võtnud doktoritel on kahtlemata nüüd hoopis teistsugune pilt venelastest ja kommunistlikust süsteemist. Viga seisab ainult selles, et kõigil kanadalastel pole võimalik doktorite eeskujul isiklikult Venemaale sõita ning kohapeal kommunistliku süsteemiga ja selle funktsionäridega tutvuneda, mis avaks täielikult nende silmad.

☆

Poliitiliste teaduste professor Jerzy Wiatr on Poolas suur mees. Ta ei ole mitte ainult tunnustatud akadeemik vaid ka partei keskkomitee poliitiline nõuandja ja Marksismi-leninismi Instituudi direktor. Nagu näib, on tal väga häid sõpru Kanada akadeemilistes ringkondades, kuna ta kutsuti Briti Kolumbia ülikooli suviseid loenguid pidama. Meil ei ole kahjuks teada, mida kavatses punane professor oma õpilastele rääkida, kuid nähtavasti olid kohalikud poolakad sellest väga hästi teadlikud, kuna nad tervitasid Jerzy Wiatr'it tema esimesel loengul antikommunistlike demonstratsioonidega ja mädamunadega, millest üks professorit tabas.

Jerzy Wiatr ei olnud nõus selle vastuvõtuga. Ta kritiseeris ajakirjanduse esindajatele demonstrante ja luges neile õpetussõnu, mis baseeruvad läänemaailmas aktsepteeritud üldistele

(Järg lk. 3)

Reagani toetus baltlastele

Balti rahvastele oli see erakordseks ja suureks sündmuseks kui Ühendriikide president Ronald Reagan 13. juunil balti rahvusgruppide esindajad Valges Majas vastu võttis ja 14. juuni Balti Vabaduspäevaks proklameeris. Ei ole kahtlust, et see oli paguluses elavatele eestlastele ja teistele balti rahvastele üheks tähtsamaks poliitiliseks võiduks meie rahva probleemide valgustamiseks ja rahvusvahelisele foorumile tõstmiseks pärast Teist maailmasõda. Sellisel kujul ja nii drastiliselt ei ole ükski läänеriikide riigipea söandanud balti rahvastele tehtud ülekohtust rääkida kui seda tegi president Reagan ja ükski lääne juhtivatest isikutest pole kunagi andnud avalikult balti rahvastele tõotust, et Ühendriigid hoiavad vabaduse tuletorni valgustatuna ning ei loobu kunagi sellest endale võetud pühast kohustusest.

President Reagani kümne-minutiline kõne balti rahvusgruppide esindajatele Valges Majas oli mehine ja sirgjooneline. Selles ei olnud neid professionaalsete diplomaatide ettevaatlikke ja ümber nurga keeratud väljendusi, mida me sageli varem oleme kuulnud läänеriikide poliitikute ja riigitegelaste suust. Tema sõnades ei olnud ka neid tühiseid mitte-midagiütlevaid fraase, milledega meid aastate kestel vabariigi aastapäeva aktustel ja teistel pidulikel sündmustel vaba maailma kartlike poliitiliste juhtide poolt on toidetud, vaid president asus kohe kindlasõnaliselt asja juurde ja ütles Balti Vabaduspäeva väljakuulutamisel kõik selgelt välja, mis sel momendil vaja ütelda oli.

Reagan meenutas lühidalt N. Liidu ja natsi Saksamaa vahel sõlmitud tsüünilist kokkulepet, mis võimaldas N. Liidul Eesti, Läti ja Leedu okupeerida. N. Liidu juhid sooviksid meeleldi, et maailm unustaks selle musta peatüki ajaloos, kuid seda peavad alati meeles balti rahvad ja kõik vabadustarmastavad rahvad, tähendas president. Kõneldes küüditamisest, ütles president, et 1941. aasta juunis — ainult mõned päevad enne seda kui Hitler pööras oma partnerite vastu Kremlis — arreteerisid nõukogude võimud kümned tuhanded inimesed, mõrvasid paljud ning alustasid massdeporteerimist Siberisse. Pärast sõda jatkus see terror kui sajad tuhanded saadeti Gulag'i. See ei ole juhus, et suur protsent nende okupeeritud maade elanikest ei ole balti päritoluga. Nõukogud on teinud oma parima, et venestada balti rahvaid, nii nagu nad on teinud seda paljude teiste allasurutud rahvastega nõukogude impeeriumis, toonitas president Reagan.

Puudutanud praeguseid läbirääkimisi N. Liiduga tuumarelvade piiramiseks, andis president lubaduse, et ameeriklased ei loobu rahu taotlemisel oma moraalsetest kohustustest nende allaheidetud rahvaste vastu, keda hoitakse praegu ahelates.

Balti rahvastel on kahtlemata põhjust soojasüdameliselt tänada president Reaganit nende paljuütlevate sõnade eest, mis meile kinnitavad, et maailmas leidub kõigile pettumustele ja tagasilöökidele vaatamata veel mehi, kellel on kindlat hoiakut, selget pilku tulevikku ning kes tahavad aidata ja toetada neid rahvaid, kes on painutatud kommunistliku diktatuuri hirmuvalitsuse alla.

Ronald Reagani demonstratiivne osavõtt balti rahvaste tragöödiast ja lubadused, et Ühendriigid ei loobu oma moraalsetest kohustustest orjstatud rahvaste vabastamiseks, on selgekujuliseks näiteks, et lääne riigimehed võivad balti rahvaste kaitseks välja astuda kui nad ainult seda tahavad ja venelaste ähvardusi ei karda. Valges Majas 13. juunil toimunud sündmused vihjavad ka meie vabadusvõitluses uutele suundadele ja võimalustele, mida on võimalik saavutada isiklike kontaktide sõlmimisega ja mõjuvõimsatele isikutele lähenemisega.

Suured teened president Reaganiga tihedate kontaktide saavutamisel on Balti Vabadusliidul, kes alles mõned aastad tagasi Californias tööd alustas kuid nüüd oma eesmärkide taotlemisel võrdlemisi kaugele on jõudnud, kasutades ettenägelikult ära California poliitikute kontakte Valge Majaga. Eestlastest tegutsevad Balti Vabadusliidu juures eriti energiliselt abielupaar Avo ja Viivi Piirisild ja Heino Nurmberg, kes on andnud sellele organisatsioonile suure tööpanuse. Oma töö ja energia ohverdamine on seda olulisem, et balti rahvaste käsutuses ei ole suuri summasid, millede abil võiks Washingtonis oma n.n. lobbysid organiseerida ning nende kaudu juhtivaid poliitikuid informeerida, suunata ja mõjutada.

Valges Majas toimunud vastuvõtu, presidendi kõne ja Balti Vabaduspäeva proklamatsiooni taustal on Balti Vabadusliidu töö eriti hinnatav ja jääb ainult loota, et balti rahvusgruppide ja nende organisatsioonide üksmeelne ja tugev toetus selle töö ja tegevuse viljastamiseks mõjuvalt kaasa aitab.

K. A.

Punakultuuri mõju Balti Instituudi konverentsil

Stokholmis ei lubatud puudutada rahvusriikide tekkimist Baltikumis

10.—13. juunini Stokholmis toimunud Balti Instituudi seitsmes teaduslik konverents möödus sama uue nn. suhtlemispoliitika tähe all, millega alustati juba kaks aastat tagasi kuuendal konverentsil. Okup. Eestist oli konverentsi puhul Stokholmi saabunud 25 liikmeline grupp. Neist esinesid konverentsil ettekannetega 12. Ülejäänud saabujaist esindasid Tallinna Draamateatrit, esitades Stokholmi linnateatris kaks lavastust.

Samuti oli Tartust saabunud sealse ajaloomuuseumi ja Kreutzwaldi nimelise kirjandusmuuseumi inimesi koos eesti ärkamisaega selgitava näitusega. Gruppi kuulusid ka kirjanikud Vladimir ja Aime Beekman, lisaks veel mõned turistid ja järelvalveülesannetega tegelased.

Okup. Lätist oli konverentsi kavas seitse esinejat, saabunud oli neist kuus.

Konverentsi kavas ettenähtud kolm leedulast ei saabunud aga üldse, viimasel hetkel teatati, et neile ei anta väljasõiduluba. Kõik need küsimused otsustatakse nüüd Moskvas.

Eestist esinesid konverentsil ettekannetega järgmised teadlased: prof. Juhan Peegel (Tartu Ülikool ja Eesti Teaduste Akad. kirjavahetaja liige), dr. Olavi Kasemaa (Tallinna Konservatoorium), dr. Endel Laul (ETA), dr. Ela Martis (TÜ), prof. Herbert Ligi (TÜ), dr. Ellen Karu (ETA), dr. Ants Viires (ETA), dots. Mart Humal (Tallinna Konservatoorium), prof. Harald Heino Peep (TÜ), dr. Karin Kask (ETA), dr. Ea Jansen (ETA) ja dr. Rein Loodus (ETA).

Lätlastest jäi tulemata dr. Vilis Samsons, Läti Teaduste Akadeemia presiidiumi teaduslik sekretär. Kuna ta aga samal ajal on ka Nõuk. Liidu Partei Keskkomitee liige, siis sõitis ta Moskvasse, kus Keskkomitee teatavasti hakkas valima Nõuk. Liidu uut presidenti, milline koht teatavasti senini oli täitmata.

Lätis ei teata midagi tema teaduslikust tegevusest. Teatakse aga küll, et ta on Läti kompartei ning Moskva „silm" kogu läti teaduse üle.

Samsonsi mittesaabumisel võttis Läti grupi politruki ülesanded endale dr. Janis Vejs, kes Stokholmi külastas ka eelmisel Balti Instituudi konverentsil. Vejs kuulub Läti kõrgemasse nn. nomenklatuuri, ta on KGB kõrge funktsionäär vastava väljaõppega. Ta on mõnda aega viibinud Oxfordis, valdab hästi inglise keelt ja valvab Läti Teaduste Akadeemias filosoofiliste ainete üle. Ta kutsus ka praegusel konverentsil ettekandjaid korrale, kui mõned neist kippusid — tema arvates — kokkulepitud raamidest ja teemadest kõrvale kalduma.

Leedust pidid saabuma kolm teadlast: prof. Leonas Mulevicius, prof. Juozas Jurgis ja dr. Ingride Korsakaite — kõik Leedu Teaduste Akadeemiast.

Nende kolme leedu teadlase väljasõidu keelustamine ei ole Stokholmi leedulaste arvates eriti üllatuslik.

Vastupanuliikumine on praegu Leedus eriti tugev.

Konverentsi kavas olid ette nähtud ettekanded järgmistelt maapaos asuvailt eestlastelt: Fanny de Sivers, Toivo Raud, Roman Toi, Reino Sepp, Felix J. Oinas, Toivo Miljan, Ilmar Laaban, Harry Olt, Elmar Järvesoo, Ivo Iliste, Viktor Terras, Hain Rebas, Vahur Linnuste, Tõnu Parming, Aleksander Loit ja Raimo Raag.

Roman Toi ja Elmar Järvesoo ei olnud kohale ilmunud. Nii esines ettekannetega 14 pagulaseestlast, milline arv oli väiksem kui varajasematel konverentsidel. Vähenenud oli ka ettekannetega esinenud pagulaslätlaste ja -leedulaste arv. Kokku oli konverentsi kavas ette nähtud 102 ettekannet.

Konverentsi avamine toimus reedel, 10. juunil Rootsi Akadeemia saalis Börsimajas. Eestist saabunute nimel tervitas prof. Juhan Peegel. Lundi Ülikooli meeskoor esitas põimiku eesti koorilauludest. Balti Uurimiskeskuse juhataja prof. Aleksander Loit tutvustas konverentsi kava ja prof. Velta Ruke-Dravina pidas teadusliku ettekande Läti ärkamisaja häälekandjast „Peterburgas Avizes".

Pärast avamist toimus traditsiooniline vastuvõtt Stokholmi linna poolt, kus uuesti esines Lundi meeskoor. Õhtul toimus koosviibimine Wenner-Gren Centeris.

Konverentsiga seoses esines Tallinna Draamateater Stokholmi Linnateatris. Kavas oli Jaan Krossi „Pöördtooli tund" ja Aino Undla-Põldmäe „Kreutzwald ja Koidula", mida esitati kaks korda Linnateatri väikses saalis.

Etendused said sooja vastuvõtu osalisteks.

Konverentsi ajal toimus ka Tartu Ülikooli Ajaloomuuseumi ja Kreutzwaldi nimelise Kirjandusmuuseumi näitus Tartu Ülikooli ajaloost ja eesti ärkamisaja tegelastest. Läti muusikat esitas Stokholmis elutsev läti pianist Guna Kurmis. Näidati ka filme. Osa konverentsist osavõtjaid arvas, et sellisel kultuurilisel lisaprogrammil on õieti vähe ühist teadusliku konverentsiga.

Konverentsi põhiteemaks olid rahvuslikud liikumised Eestis, Lätis ja Leedus möödunud sajandi teisel poolel üldeuroopalikus võrdlevas perspektiivis. Rahvuslike liikumiste eesmärgiks on alati olnud iseseisvate rahvusriikide tekkimine. Eesti, Läti ja Leedu ärkamisaja ja rahvusliku liikumise tulemuseks oli Eesti, Läti ja Leedu demokraatlike vabariikide loomine.

Sellist lihtsat ja otse loomulikku seost ei tohtinud konverentsil ilmselt puudutada ega käsitleda.

Balti Instituudi suhtlemispoliitika ja kokkulepete hinnaks sovetiseeritud Teaduste Akadeemiatega Eestis, Lätis ja Leedus on, et iseseisvusperioode ei tohi puudutada, veel vähem Nõukogude Liidu praegust ikestamis- ja venestamispoliitikat Balti riikides. Ainult sel tingimusel lubatakse inimesi okup. Baltikumist konverentsist osa võtta. Keegi ei tohtinud oma ettekannetes aastast 1918 kaugemale minna, veel vähem puudutada rahvuslikke liikumisi tänapäeva Balti-kumis.

Kui mõned pagulasteadlased seda siiski püüdsid teha, siis kutsuti nad kohe korrale. Prof. Heinrichs Strods Läti Teaduste Akadeemiast protesteeris kohe teravalt selliste „ketserlike" mõtete avaldamise vastu: see olla konverentsi korraldamise kokkulepete ja „sõbraliku teadusliku koostöövaimu" rikkumine. Sellist peapesu ja korralekutsumist said tunda mitmed pagulasteadlased.

Kui sirvida eesti ja läti akadeemikute ettekannete käsikirju, siis jookseb siit punase joonena läbi leninistlik õpetus rahvusvaheliste liikumiste kohta: see on vaid klassivõitluslik üleminek feodaalühiskonnst kapitalismi.

Kirjanduse loeteludes osundatakse kombekohaselt Leninit ja teisi venelasi, mõnikord ka okup. eesti rahvusküsimuste „ideoloogi" akadeemik Juhan Kahk'i.

Juhan Kahk on teatavasti Balti Instituudi suhtlemispoliitika üks peamisi niiditõmbajaid. Ta juhtis eesti teadlaste gruppi eelmisel konverentsil 1981. Ta külastab nii tihti Stokholmi ja viibis siin alles hiljuti.

See on nüüd Moskva, kes otsustab, kas akadeemiad Baltikumis tohivad teadlasi Balti Instituudi konverentsidele Stokholmis saata või mitte. Seda tuli Kremlilt eriti sel aastal alandlikult paluda. Balti Instituudi kantseleiülem külastas nende küsimuste lahendamiseks ka sel kevadel Tallinna. Eesti Teaduste Akadeemia oli püüdnud siiski vähegi oma iseseisvusest säilitada.

Läti Teaduste Akadeemiat juhivad aga nüüd täielikult stalinistid.

Konverentsi lõpuistungil arvasid Balti Instituudi juhid, et järgmine konverents võiks toimuda kahe, võibolla aga kolme aasta pärast, olenevalt majanduslikest võimalustest. Järgmise konverentsi teemana esitas prof. Ruke-Dravina rahvaluule igakülgse vaatluse. Selline teema sobib muidugi suurepäraselt BI senise suhtlemispoliitika jätkamiseks. Lohutuseks lisas prof. Dravina, et ka ajaloolased ja teiste erialade uurijad võiksid hea tahte juures leida rahvaluulest ainet oma ettekannete pidamiseks.

Nii nagu Tartu Ülikool ning Läti ja Leedu ülikoolid olid iseseisvusperioodil kogu rahvusliku ülesehitustöö taimelavadeks, nii loodi ka Balti Instituut asutajate poolt balti vabadusvõitluse teenimiseks ja soodustamiseks vabas maailmas. BI töötas neil alustel oma esimesel perioodil kuni dr. Bruno Kalninsi lahkumiseni esimehe kohalt.

Siis asusid Instituuti juhtima nn. suhtlejad. Tulemuseks oli suure arvu balti teadlaste lahkumine Instituudist ja see tagasitõmbumine juhtivatelt kohtadelt on jätkunud senini.

(A.H. — T.)

6 miljardit dollarit abiks „sõpradele"

WASHINGTON — N. Liidu majanduslik abi oma „spetsiaalseile sõpradele", nagu Kuuba ja Vietnam, tõusis kokku 6-le miljardile dollarile möödunud aastal. See on saanud pidevalt suurenevaks koormuseks majanduslikes raskusis olevale nõukogude riigile, on saadud andmeid Lääne salaluureallikaist. Nõukogude abi Kuubale tõusis neljale miljardile dollarile, millele lisandus veel 600 miljonit dollarit sõjaliseks abiks.

Eriseisukohad Andropovi pakkumisele Skandinaavias

STOKHOLM — N. Liidu pakkumine tuumarelvade vaba tsooni loomiseks Läänemere piirkonnas on põhjustanud eriseisukohti Skandinaavia riikides, neutraalsete ja NATO-liikmete vahel. Esimesed, Rootsi ja Soome peavad pakkumist teretulnuks, Taani ja Norra reageerisid rohkem ettevaatusega, öeldes, et nad vajavad aega ettepaneku sõnastuse uurimiseks.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

16. ja 17. juulil.
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

23. ja 24. juulil
dr. J. Marley, tel. 921-7777

Küüditamise leina- jumalateenistus Stokholmis

STOKHOLM (EPL) — Tõenduseks sellest, et 14. juuni suurküüditamised 42 aasta eest Baltikumist N. Liitu ei ole sugugi inimeste meelest ununenud, olid need sajad eestlased, lätlased, leedulased ja nende rootslastest sõbrad, kes olid kogunenud traditsioonilisele leina-jumalateenistusele 14. juunil Stokholmi Jakobi kirikusse.

Kirikus olid auvalves leinalooridega varustatud Eesti, Läti ja Leedu lipud. Eeskavas oli pearõhk läti esinejatel. Päevakohane kõne oli dotsent Ivar H. Poellilt, kes puudutas 14. juuni 1941 tähendust eesti rahvale ja teistele Balti rahvastele, missugust päeva ei saa kunagi unustada.

Pärast eestikeelset ja lätikeelset kirikulaulu järgnesid palved praostitelt Martin Juhkam ja Kazimirs Vilnis — kumbki oma emakeeles — ning Eesti, Läti ja Leedu hümnid.

Eestlase menu televisioonis

LONDON — Noor eestlasest näitleja Enn Reitel Inglismaal on iga osaga TV-s võitnud rohkem populaarsust, mida kriipsutas alla äsjane artikkel TV-Times'is, kus Alan Kennaugh teda usutles. Kennaugh kirjutab:

— Inimese kohta, kes on võimeline uuesti moodi tooma tummfilmi komöödia, on Enn Reitel väga jutukas. Televisiooni neljanda kanali sõnadeta komöödia „Optimisti" täht võib ladusalt kõneleda väga paljudel ainetel.

Ta ütleb, et on „18 aastane, kuid 32-le lähemal". Sellel Jack Benny vanal naljal vanuse kohta on Ennu suhtes aga teistmoodi tähendus. Ta näeb välja nagu just ülikoolist tulnud 21 aastane nooruk. (EPL)

Kommentaarid...

(Algus lk 2)

ritud üldistele läbikäimisreeglitele. Professor oma noomituskõnes demonstrantidele mainis, et akadeemiliste õppejõudude vahetust rahvusvahelises elus ei tohi ära segada poliitiliste vaadetega. Poliitilised vaated võivad olla erinevad kuid akadeemiline läbikäimine peab jääma, kuna see võimaldab üksteisele lähenemist ja üksteise mõistmist nii õppejõudude kui ka üliõpilaste vahel. Prof. Wiatr tembeldas selle „rumaluseks" kui akadeemilist vahetust seotakse poliitikaga.

Oma sõnade kinnituseks mainis Poolast saabunud külaline, et ta on pidanud Ühendriikides Wietnami sõja ajal loenguid, milledes ta kritiseeris Washingtoni poliitikat, samuti olevat ka vastupidiseid juhtumeid. Nii näiteks olevat Varssavi ülikooli loenguid pidama kutsutud üks kanada professor, kes olevat Poola valitsuse poolt keelustatud ametiühingu Solidaarsuse toetaja.

Professori seletused ja selgitused ei taba kahjuks asja tuuma. Küsimus ei seisa selles, mis üks või teine professor mõtleb või millised on ta põhilised tõekspidamised. Probleemi tuleb otsida ikka sealt, mida ühel või teisel õppejõul lubatakse ülikooli auditooriumis kõneleda. Kanadas ja Ameerika Ühendriikides võib iga raudeesriide tagant saabunud akadeemik „valgustada" oma õpilasi kõige äärmuslikuma kommunistliku propagandaga, kuid läänest saabunud õppejõududel ei lubata vabaduse ideid levitada. N. Liidu ja teiste kommunistlike riikide ülikoolides.

Kui poola professor kommenteerib, et poliitilise momendi toomine akadeemilisesse läbikäimisesse kujutab endast suurt „rumalust", siis selle rumaluse suurematеks viljelejateks on just kommunistlikud riigid.

AMI

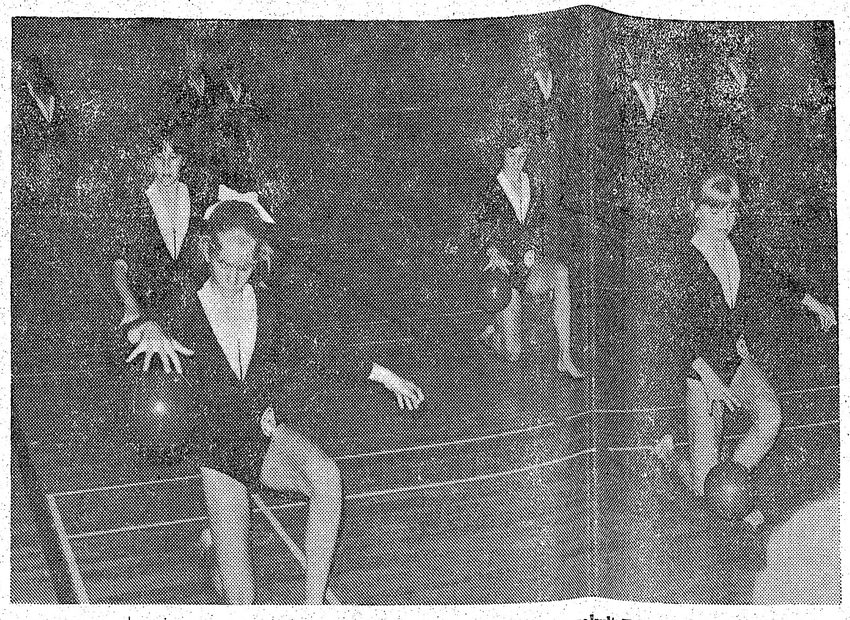

Kalev Estienne kevadiselt võimlemisõhtult. Esimeses kahes reas vasakult Erin O'Brien, Tamara Tambre, Linda Dom ja Liisa Bayko. Foto: Vaba Eestlane

Marie Underi sünnimaja Tallinnas hävimisohus

Kompartei sekretär Rein Ristlaane teotavad väljendused poetessi kohta

M. Underi 100. sünniaastapäeva tähistati piduli kult mitmel pool üle kogu maailma. Ei saanud sel puhul jäädа kõrvaltvaatajaks ka sovetlikud võimuorganid Eestis. Kodumaa lehti sirvides jääb mulje, nagu oleks seal poetessi sünniaastapäeva tähistatud mitme külgse ja ulatusliku programmi kohaselt.

Asjasse süvenev vaatleja aga märkab peagi, et enamus korraldatud üritustest olid määratud vaid kitsale ringile inimestele. Peaaegu kõik juubeliüritused toimusid vaid tänu korraldajate isiklikule initsiatiivile, mille tõttu üritustel puudus laiem kõlapind, mis on tavaliselt iseloomulik kõrgemalt poolt organiseeritud juubelikampaaniatele.

Ajakirjanduses nimetati üritusi alles pärast nende toimumist, nagu oleks kangesti tahetud kellelegi demonstreerida seda, kui laialulatuslikult tähistati kodumaal Underi juubelit.

Kuid sellel „luuleharrastuse demonstratsioonil" on ka oma sügavam kultuuripoliitiline tagapõhi. Selle eellugu toimus juba möödunud aasta oktoobrikuu algul, kui Eesti KP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan ühel nõupidamisel kirjastustöötajatega kritiseeris neid M. Underi luulevalimiku väljaandmise pärast. Ta nimetas M. Underit „sakslaste litsiks", kelle luuletusi poleks vaja olnud Nõukogude Eestis välja anda!

Selle peale ei saanud reageerimata jätta isegi Kirjanike Liidu juhatuse esimees Paul Kuusberg, kes tõusis püsti ja ütles: „Noormees, mida te endale lubate!" ja väljus saalist.

See juhtum näitab kujukalt mitte ainult kodumaal valitsevat praegust kultuuripoliitilist suunda, vaid ka juhtivate parteitöötajate vaimset taset ja intelligentsi täielikku puudumist.

Nüüd pidi M. Underi juubeliks ilmuma tema valikkogu uustrükk, kuid senini pole selle jaoks leitud veel paberit. Ka peeti selle esialgset tiraazhi, 10.000 liiga suureks, mida olevat kärbitud 9000 peale.

Lugedes ajalehte „Kodumaa", võib mõnele lihtsameelsele välislugejale jäädа mulje, et Underi mälestuspäeval, 27. märtsil toimunud kirjandusõhtu ja sellele järgnenud lillede ja küünalde panek kujunes eesti kirjandushuvilistele häirimatuks.

„Kodumaa" võinuks aga ära tuua ka foto selle kohta, kuidas Underi sünnimaja juurde kogunenud umbes sadakond tema luule austajat olid ümber piiratud kolme miilitsaauto poolt, millest üks andis telefoni teel pidevalt informatsiooni KGB peakorterisse.

Kõiki, kes julgesid asetada lilli ja küünlaid Underi sünnimaja äärde, pildistati miilitsa poolt. Viimasena saabunud miilitsaauto nõudis vene keeles seletust selle kohta „kto organizoval?" (= kes organiseeris). On ju praegu kodumaal üle kümne inimese kogunemine keelatud.

Ilmselt häirib võimuorganeid eesti rahva armastus ja austus suure luuletaja vastu. Selle paremaks näiteks on Underi sünnimaja saatuse küsimus. Juba aastaid on kodumaa kultuuriväärtuste eest võitlejad püüdnud kaitsta Underi sünnimaja. Juubeli eel oli tellitud isegi mälestustahvel maja seinale ja sellele ka ametlik luba taotletud. Möödunud aasta lõpul keelati Partei Keskkomitee poolt mälestustahvli valmistamine ära, kuigi töö oli juba käimas.

Vormiliselt kuulub Underi sünnimaja Koidu tänaval trikoovabriku „Marat" valdusse.

Vabrik on kogu nõukogude okupatsiooni aja jooksul kasutanud maja oma tööliste majutamiseks. Underi juubeli eel tehti aga maja elanikest täiesti tühjaks, et seda lammutada, samuti nagu juhtus Underi elukohaga Tartu maanteel.

(Teataja)

Vene usumehed propagandareisil

Kinnitasid Montrealis, et Venemaal ei esine usklike tagakiusamisi

MONTREAL — Kanadasse on saabunud ringreisile vene vaimulike ametlik delegatsioon, kelle eesmärgiks on siinsele ayalikkusele kinnitada, et N. Liidus ei esine usklike tagakiusamist. Montrealis toimunud pressikonverentsil väitis vene-ukraina õigeusu kiriku peapiiskop Agaphangel, et kõik süüdistused, nagu toimuks N. Liidus usklike tagakiusamine, on valed ning nende valede levitajad peavad Jumala ees selle eest vastutust andma.

Peapiiskop ütles, et tema pole kunagi kuulnud inimeste arreteerimisest Venemaal nende usuliste tõekspidamiste pärast. Selliste süüdistuste levitajad on müünud oma hea kristlase nime mõttetu rumaluse eest. Õpetaja Leonid Tkatshenko, kes esindas pressikonverentsil evangeeliumi-kristlaste-baptistide uniooni nõukogu

toonitas talle esitatud küsimustele, et põhiseadus kindlustab nõukogude kodanikele usuvabaduse. „Seadus on seadus," rõhutas venelane, „ja meie täname Jumalat, et meil on see vabadus."

Õpetaja Tkatshenkolt küsiti informatsiooni baptisti kiriku jutlustaja Georgi Vinsi kohta, kes saadeti välja Ühendriikidesse pärast seda kui teda oli N. Liidus aastaid vanglates vintsutatud. Vins kinnitas Ühendriikidesse saabunult, et Venemaal on tunduvalt suurenenud usklike tagakiusamine pärast Afganistani sõja puhkemist. Tkatshenko vastas, et Vins korraldas salajasi jumalateenistusi ning võttis oma koguduse liikmetelt isiklikuks otstarbeks raha, seda vaatamata sellele, et ta töötas insenerina ja sai korraliku palga.

Pressikonverentsi ajal andis üks reporter usumeestele üle ühe eksemplari Inglismaal ilmunud uurimistööst, mis kannab pealkirja „Christian Prisoners in the USSR 1977".

Selles teoses on avaldatud pilte ja andmeid paljude inimeste kohta, kes on usuliste tõekspidamiste pärast arreteeritud ja saadetud sunnitööle. Osa nendest arreteeritutest on kirikuõpetajad ja preestrid.

Selle puhblikatsiooni üleandmine tekitas vene usumeeste ringis teatava segaduse ning esialgu ei osatud sellele reageerida. Peapiiskop Agaphangel lehitses raamatut ja mainis siis, et tema piiskopkond Winnitas on suuremaid N. Liidus,

kuid ta pole kuulnud ühestki juhusest kus kedagi oleks tema usuliste veendumuste pärast arreteeritud.

Õpetaja Tkatshenko oli selle vahejuhtumi ajal ülimalt närviline ja märkis pärast, et teda häirivad sellised küsimused tsiviliseeritud ja kultuursete inimeste poolt. „Teie ei ütle kunagi midagi head meie maa kohta," kurtis vene pastor.

Arvo Pärt elab Lääne-Berliinis

Helilooja looming läänemaailmas populaarne

STOKHOLM (EPL) „Eesti Päevalehe" esindaja on kohanud Göteborgis toimunud Estivalil paguluses elavat eesti heliloojat Arvo Pärti ja tema abikaasat ning annab nendega kohtumisest edasi oma muljeid. Eesti Päevalehe kaastööline kirjutab:

Saksamaa eestlasteks tuleb nüüd pidada ka Lääne-Berliinis elunevat heliloojat Arvo Pärti koos abikaasa Noraga. Neid kohtasin igal muusikaüritusel, kus otse liigutav oli neid näha publiku ridades.

Millise hardumuse ja kaasaelamisega jälgisid nad solistide ettekandeid!

Tagasihoidliku ja sõnaahtra Arvo Pärdiga ei saanud seekord jutule. Küll aga pajatas elavaloomuline brünett väikest kasvu Nora Pärt oma uuest elust Lääne-Berliinis. Küsimusele, kas nad ei mõtleks hoopis Rootsi asuda, kus heliloojal kasvõi kaasmaalaste hulgas oleks nagu „rohkem kõlapinda", vastas Nora, et sellist kavatsust neil küll pole.

Kõigepealt oleks raskusi uue keelega, saksa keel on neil aga juba omaseks muutumas.

Vanem poeg, kes on 10-aastane, käib juba koolis, noorem on alles viiene. Oma mehe edukusest Läänes kõneles Nora vaikse uhkusega.

Möödunud aasta jooksul mängiti Arvo Pärdi helitöid mitmel pool läänemaailmas 85 korda. Käesoleva aasta maini juba 11 korda. Abielupaaril oli suureks rõõmuks Göteborgis kohata ka dirigent Neeme Järvit, Pärdi helitööde energilist tutvustajat.

Jõekääru vajab veel toetust

Eesti ühiskonna suur panus laste suvekodu käigus hoidmiseks

Paljudele kaasmaalastele oleks võibolla huvitav teada, milleks on kasutatud Jõekääru suvekodule annetatud summasid, mida TENS on meie ühiskonnalt juba tükk aega palunud, et aidata katta kulusid suvekodu käigus hoidmiseks. Alljärgnevas anname selle kohta ülevaate.

Möödunud aasta annetused aitasid teha järgmisi hädavajalikke uuendusi: uus puurkaev, mis läks maksma veidi alla $2000.00; uus pliit. ja sellega koos tervishoiuvalitsuse poolt nõutav ventilatsiooniseadeldis pliidi kohale (kokku $3.700.00); uue pliidiga tuli installeerida 200 amp. elektriseadeldis ja uuendada ka seniseid elektrikaableid-ühendusi.

Olgu märgitud, et uue kaevu torustiku panemise, pumpade ning veepaakide ümberseadmise, pliidi, ventilatsiooni ja terve elektrivõrgu töö tegid tasuta Roland Järvald, Karl Novek ja Elmar Potsepp.

Üks hea kaasmaalane, kuuldes pliitide halvast olukorrast, annetas $3000.00 selle ostuks. Peale nende suuremate kulutuste on kasutatud annetusi iga-aastaste tavaliste remonttööde katteks, nagu tarede värvimine ja uste-akende parandamine, samuti kasvatajate palkadeks.

Praegu on Jõekääru staadioni istepingid uuendamisel. Ka nende jaoks on meile annetatud puumaterjal ja töö läbiviimiseks on mitmed tublid mehed oma abi lubanud. Kaks tare vajavad uut katust (kolmandale pandi uus katus mõni aasta tagasi). Järgmisel sügisel kavatsetakse varakult uute katuste löömine läbi viia. Osa materjali selleks on olemas, aga vajatakse veel abi töökäte näol.

Kevadel tehti palju tööd Kalevi Võrkpalliklubi liikmete ja nende sõprade poolt Valdeko Noveki organiseerimisel: värviti poiste tare, imbutati staadioni uute pinkide materjal ja pandi uued blokkalused tütarlaste tarele.

Need on suuremad tööd, mida oleme saanud teha laekunud annetustest, kuid meie majanduslik mure ei piirdu ainult remontidega. Kõige suurem väljaminek suvekodu majandamisel on personali palgad. Eesmärk pole üksnes laste kasvatamine eestluse alalhoiuks vaid antakse ka rohkem kui paarikümnele eesti noorele suvel tööd. Need on kõik tublid eesti poisid ja tüdrukud, kes vajavad raha koolimaksudeks ja muudeks hädavajalikeks kulutusteks. Nad teevad seda tööd armastusega, sest muidu nad siia ei tulekski — tööpäev on ligi 24-tunnine ja palk suhteliselt väike.

Naisseltsi juhatus tänab südamest kõiki, kes seda tööd on oma rahalise ja füüsilise abiga kergendanud ning pöördub veelkord palvega meie ühiskonna poole annetuste saamiseks, mis võimaldab senist tööd jatkata.

TENS Jõekääru suvekodu pühitseb sellel suvel oma 30-ndat sünnipäeva. Loodame kõiki, kellel eestluse alalhoid ja meie noored on südamelähedased, kohata Jõekäärul 24. juulil 1983 sünnipäeva jumalateenistusel-aktusel.

Toronto Eesti Naisseltsi juhatus

Juhan Pärli — Rootsi mereväeohvitser

STOKHOLM (EPL) — Stokholmi külje all Näsby Park'is asuvas rootsi mereväe sõjakoolis, ametliku nimega Kungliga Sjökrigsskolan, toimus pidulik uue ohvitseridelennu väljalaskmine. Värsked reservohvitserid peavad nüüd läbi tegema veel praktika mereväeüksustes.

Lõpetajate seas oli ka üks eestlane — Juhan Pärli — kelle isa on kutseline mereväeohvitser.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:			Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+	$39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+	$19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+	$ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
....

Oma armast koguduse õpetajat

VÄINO KALDMA't

mälestavad sügavas leinas

EELK SUDBURY KOGUDUS ja
SUDBURY EESTI SELTS

ARMAST ÕDE, TÄDI JA SUGULAST

KLAARA PORK'i

sündinud 22. novembril 1898 Jausas, Hiiumaal
surnud 6. juulil 1983 Tallinnas

mälestavad leinas

vend VIKTOR abikaasaga
LIIVI perekonnaga
EINAR perekonnaga
HELGA perekonnaga
HERTA abikaasaga
ILSE perekonnaga

Puhka rahus!

TAEVASE ISA KUTSEL LAHKUS RAHVUSTEADLIK EESTLANE JA VABADUSVÕITLEJA NING KAUAAEGNE LIIGE

VÄINO KALDMA

Avaldame sügavat kaastunnet tema abikaasale ja lastele.

Tõsises leinas mälestab

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS

ARMAST MUSCHIT

MAGDALENE TIEMAN'i

sündinud 9. juunil 1901 Riias
surnud 8. juulil 1983 Sturgeon Bays

mälestavad sügavas leinas

POEG abikaasaga
TÜTAR perekonnaga
OMAKSED Rootsis ja Saksamaal
hea sõber HANS

KAUAAEGSET PEREKONNASÕPRA JA HEAD TUTTAVAT

VÄINO KALDMA't

mälestavad kurbuses

AUGUST ja ALIINE
ENNO, PAUL, JAAN ja REIN perekondadega
ALIIDE ADER

Olgu võõramaa muld Sulle kerge.

KAUAAEGSET ARMAST SÕPRA

MAGDALENE TIEMAN'i

mälestavad kurbuses
„Kungla rahvas" ....

LEHTI ja HARRY
OLDI ja MART
HELLA ja JOONAS
KIIRA ja KARLI
HILDA ja OSKAR
HILMA ja JÜRI

Murray E. Newbigging
Ltd.
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ◎ 489-8002

Lahkus igavikku meie armas kaasmaalane

EDGAR MOONT

sündinud 3. veebruaril 1909 Elvas
surnud 26. juunil 1983 Montrealis

Mälestavad LaSalle sõbrad:

TAIMO ja BENITA LEETE
ARIADNE ja YLO OJAMAA
INNA ja ADO RANDPALU
JOHANNES ja META LINAMÄE
ALIDE ALLAS
ALIINE VAHTER
VERONIKA TAMM
VERNER HORN

Surma läbi lahkunud

EDGAR MOONT'i

mälestavad Venise kaaseestlased:

HELDE, THDRIK perekonnaga
JÜRGENFELDT, VOLDEMAR perekonnaga
KIRME, KOIT ja ELVIINE
LILLAKAS, VALDU ja LINDA
PIROSOK, LEO ja ILSE
PUHMAS, EVALD ja MILLI
REITEL, EDGAR ja AINO
SEPA, LEO ja ENDLA

Armast vilistlast

NIKOLAI PUURA't

sündinud 23. juunil 1895 Tallinnas
surnud 30. juunil 1983 Syracuse, N.Y.

mälestab leinas

KORPORATSIOON VIRONIA

Armast sõpra ja relvavenda Narva pataljonist

õpetaja VÄINO KALDMA't

mälestab kurbuses koos kaastundega abikaasale perekonnaga

ELMAR SILM

Surma läbi lahkunud

ROSALIE VAINLO't

mälestavad

LUDMILLA ja LEANDER OTS

Head tuttavat

ROSALIE VAINLO't

leinavad

OTTO ja ESTER SARMA
HELMUT ja PIA BÜNGER

Mälestan leinas kauaaegset head tuttavat

EDUARD VAIDLA't

ja avaldan sügavat kaastunnet venna LEO'le

ÕIE KÄRNER

Head sõpra

JUTLUSTAJA

OSVALD ÕUNPUU'd

mälestavad kurbuses

MAIDA ja JAAN KOPPEL
MARIE MILLER
MARTHA ja MICHAEL MÄND
LIINA MÜÜRIPEAL
IRENE ja RUUDI OLLJUM
ELSA ja FERDINAND SOIDE
SALME KIRITSE
VALLY ja ARTHUR TREIKELDER
OLGA ja JOHAN RANDSALU

Kirstus on ülestõusmine ja elu.

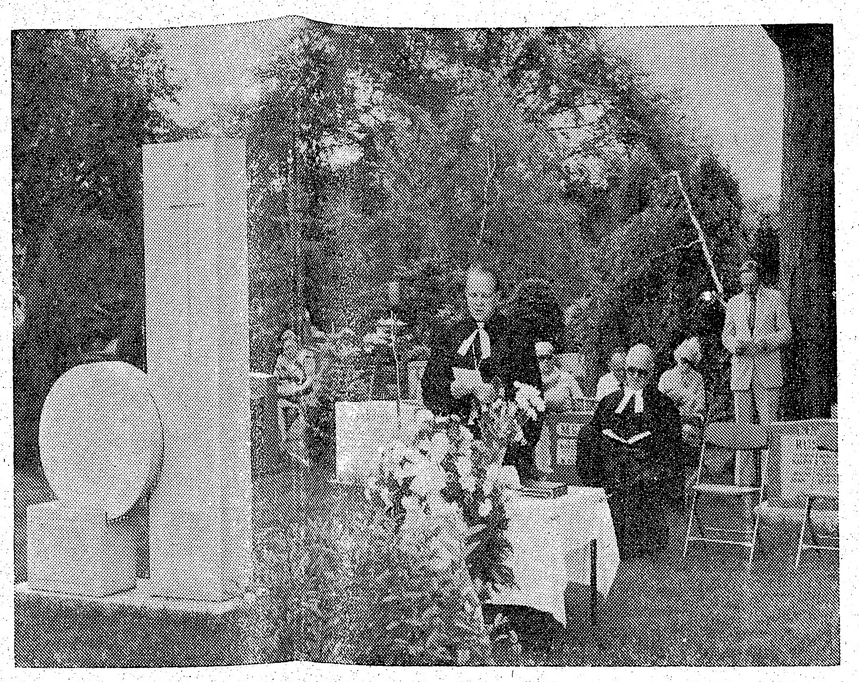

Rahvarohked on olnud Torontos surnuaia-jumalateenistused. Pildil tänavune jumalateenistus Mt. Pleasant'i kalmistul asuva monumendi juures. Ees praost Andres Taul, istub kand. Edgar Heinsoo, heledas ülikonnas Peetri koguduse nõukogu esimees Andres Tork

Foto: Vaba Eestlane

KIRIKUD

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik
(Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2.
Tel. 483-2478 ja 1-527-0410

Pühap., 16, juulil kell 11 hommikul SURNUAIAPÜHA York kalmistul, osakond 16. Kell 11.40 osakond N. Teenib õpetaja Tõnis Nõmmik. Orelil Tiina Haamer.

Õp. Tõnis Nõmmik kättesaadav Seedriorulit 10. juulist 31. juulini, tel. 519-846-9261.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kirikus 483-5847
Organist dr. Roman Toi

Pühapäeval, 17. juulil JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul.
JUMALATEENISTUS pühap., 24. juulil kell 11 hommikul.
JUMALATEENISTUS 31. juulil kell 11 hommikul.
Järgmine ingliskeelne jumalateenistus on 11. sept. kell 9.30 homm.

KOGUDUSE KANTSELEI on avatud teisipäeviti 10—6-ni, neljapäeval 9.30—12.30 kirikus, neljap., päeviti 12—3 p.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID kolmapäeval 6—8 kirikus ja igal pühapäeval pärast jumalateenistust.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

383 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488
„VABADUSE KUULUTUSE"
raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 17. juulil kell 11.00 hommikul JUMALATEENISTUS, kõneleb F. Tammo, vokaalduett — M. Tammo ja K. Medri.
Kell 6.00 õ. KUULUTUSKOOSOLEK, kõneleb K. Raid.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128, kirikus 923-5172

Pühapäeval, 17. juulil JUMALATEENISTUS JÕEKÄÄRUL kell 11 hommikul.
Pühapäeval, 24. juulil JUMALATEENISTUS kell 7 õhtul.
Pühapäeval, 31. juulil pika nädalalõpu tõttu jumalateenistust ei ole.
Pühap., 7. aug. JUMALATEENISTUS kell 7 õ. Teenib vikaarõpetaja Albert Roost.
Pühap., 14. aug. JUMALATEENISTUS kell 7 õ. Teenib õpetaja Elmar Pähn.

Õpetaja SUVISED KÕNETUNNID kiriku kantseleis neljapäeviti 6—8 õ. ja pärast jumalateenistusi.

Balti demonstratsioon Washingtonis

Balti Vabaduse Päeva puhul korraldasid eesti, läti ja leedu noored Washingtoni kesklinnas demonstratsiooni Balti riikide jätkuva okupeerimise vastu N. Liidu poolt.

Demonstratsioon algas autode ringsõiduga linnas lippude, plakatite ja autokatusele kinnitatud puusärgiga. Plakatites nõuti vangistatud vabadusenõudjate, eestlase Tiit Madissoni, leedulase Alfonsas Svarinskase ja lätlase Ints Calitise vabastamist.

Keskpäeval kogunesid demonstrandid Georgetowni ülikooli Intercultural Centerisse, kus parajasti kõnet pidas USA peaesindaja UN-is ambassador Jeanne Kirkpatrick. Baltlased taotlesid ambassador Kirkpatrickult, et ta UN-is üles tõstaks Balti riikide enesemääramise õiguse taastamise küsimuse.

Ülikooli julgestusvalve tahtis balti protestijaid eemaldada, kuid need ei lahkunud. Ambassador Kirkpatrick, kes oli teadlik balti demonstratsioonist, märkis oma kõnes eriti ka Balti riikide küsimust ja vajadust seda UN-is käsitleda.

Pärast protesti Georgetown ülikoolis jätkusid autode ringsõidud kesklinnas ja õhtul küünlatule valve Lincolni mälestusmonumendi juures.

Eestlastest esines kõnega Maria-Ann Rikken Arlingtonist, Virginias. (VES)

Kohvi kolesterooli põhjustajaks

BOSTON — Norra arstid Tromsö ülikoolis on leidnud, et kohvijoomine kahekordistab riski südamehaigusteks. Inimestel, kes elavad Põhja-Norras ja joovad üle 9 tassi kohvi päevas, on kõrge kolesterooli määr, 14% kõrgem kui neil, kes kohvi ei joo. New England Journal of Medicine, kus sellekohane uurimus avaldati, lisab siiski ,et kohvi mõju südamahaigustele tulevat veel uurida. Seda nõuavad ka kohvikompaniid, kes kahtlevad norra arstide uurimuse tõepärasuses. Norralased joovad kaks korda nii palju kohvi kui ameeriklased.

Leinateateid

Minneapolises, USA-s, suri 14. märtsil Alma P. Kiesel, sündinud 19. detsembril 1891 Tifliisis.

Albanys, USA-s, suri 11. märtsil Helene Repnau, sündinud 4. veebruaril 1892 Harjumaal.

Melbourne'is, Austraalias, suri 21. märtsil Martha Veski, sündinud 30. mail 1896 Tartus.

Norras suri 2. märtsil Olga Wellner, sündinud 19. juulil 1902.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 17. juulil kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Gustav Pitka. (Buss Eesti Kodust kell 2.30 p.l.)

Kolmapäeval, 20. juulil kell 7.30 õ. INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS. Pastor Charles R. Swindolli Piibliõpetuse film teemal: „Vaba aeg".

Järgmised Läänerannniku pidustused Portlandis

Ülevaade pidustuste viimase nelja päeva sündmustest — Osavõtjate arv püsib, kuid organiseerijatest ja töötegijatest tuleb puudus

SAN FRANCISCO — „Vaba Eestlane" jatkab käesolevas numbris kirjeldust San Franciscos toimunud Läänerannniku Eesti Päevade kohta. Ülevaates käsitatakse pikemalt kõiki suuremaid üritusi kuid püehendatakse vajalikul määral tähelepanu ka väiksematele sündmustele ja kokkutulekutele. Eesti Organisatsioonide Liit Läänerannikul esindajate koosolekul otsustati järgmised Läänerannniku Eesti Päevad korraldada Portlandis, Ühendriikides 1985. aastal. Nende pidustuste esimeheks valiti Lehti Merilo Portlandist.

Kolmapäeva, 29. juuni, suurürituseks kujunes laulupidu. Piduliste transpordiks reserveeritud autobussid alustasid varakult piduliste sõidutamisega paari kilomeetri kaugusel asuvasse Sigmund Stern Grove'i, kus laululava asus sügavas kõrgete eukalüptidega piiratud orus.

Avasõnas päevade esimees P. Gruner kutsus ülesse unustama välispidise ja tundma end kohal kodumaistena. H. Jõgis andis edasi New Jersey Festival'i ja selle osariigi kuberneri tervitused ning tutvustas hilinenult kohale jõudnud Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides esimeest ja nende päevade aukülalist Juhan Simonsoni, keda varem olid sidunud teised ülesanded Washingtonis.

J. Simonson tõi tervitusi USA eestlaste keskorganisatsiooni nimel ja mainis, et sellised kokkutulekud aitavad hoida elavana ESTO vaimustust ja meie võitlusvaimu.

Eestlased on laulnud headel ja halbadel aegadel. E. V. president K. Pätsi sõnade kohaselt on laulupeod meie rahva ühte sulatanud. Tsensuur võimutses tsaari ajal ja ka praegu kodumaal laulupeo laulude valikul. Eesti rahvas on küll alla surutud, kuid mitte alla andnud. Vabade eestlastena saadame siit tervitusi kodumaale.

Rahvarõivais ühendkoorid umbes 120-lises koosseisus esinesid seitsme lauluga, peamiselt laulupidude tuntud lauludega, nagu „Helise ilma", „Isamaa mälestus", „Sind surmani", „Mu isamaa on minu arm", „Mu süda" ja „Tuljak".

Koore juhatasid vaheldumisi dr. E. Ruus (Vancouverist), Aino Mägi (Seattlest), õp. R. R. Neggo (Los Angelesest), Zoya Vaga (Portlandist), Rosemarie Lindau (Torontost) ja Jaak Kukk (Los Angelesest).

Laulupeo teise osana esinesid rütmilise võimlemisega „Kalev-Estienne" eliitgrupi võimlejad viimistletud puhtusega kaheksaliikmelises koosseisus Evelyn Koop'i juhatusel.

Esineti kokku nelja erineva ettevõtega.

Järgnevalt esinesid „Ritmika" võimlejad 13-liikmelises koosseisus, kahe kordusnumbriga aktuselt ja uuena rütmilisvõimlemisega lintidega. Kava samas osas esinesid kolmandana Vancouveri võimlejad mitmes vanusegrupis Anu Rehtlase juhatusel mitmesuguste kehakooli harjutustega.

Viimaseks laulupeo kava osaks oli Läänerannniku eesti keskuste rahvatantsu rühmade esinemine. Kuna lava ei mahutanud kaugeltki tantsivaid paare, siis enamus neist tantsisid kahes grupis murul lava ees. Viimaseks tantsuks oli traditsiooniline „Tuljak".

Laulupidu lõppes tänusõnadega esinejaile ja rooside üleandmisega juhatajaile.

Õhtul Iiri kultuuritsentrumis toimunud sõduriõhtu ruumid ei suutnud mahutada kõiki soovijaid, kuna mahutavus oli piiratud 400-le.

Neljapäeva, 30. juuni, pärastlõunal toimus lastepidu Creative Arts hoone Knuth Hallis, kus lapsed esinesid lauludega, kõnekooriga, rahvatantsudega, deklamatsioonidega ja klaveril.

Erilise tähelepanu osaliseks sai seitsme-aastane Anna Simson-Kallas karati demonstratsiooniga.

Anna saavutas karatis musta vöö juba kuueaastasena ja on võitnud võistlustel kokku 145 auhinda ja trofeed. Rahvusvaheline karati föderatsioon on valinud tema 1982. a. parimaks õpilaseks.

Vaimulik kontsert toimus samal päeval Ebenezer Luteriusu kirikus, kuhu transport oli organiseeritud autobustega. Esinesid laulukoorid ja solistidena sopran Epp-Karike Jürima-Sonin ja bariton Mati Riivald. Vaimuliku kõne pidas õp. T. Vaga, kes rõhutas oma kõnes muusika osatähtsust usulises elus. Organistina tegutses Ülo Valdma.

Kontserdist osavõtjad täitsid kiriku ja esitatud kava oli hinnatavaks elamuseks.

Õhtul toimusid Klub-Estos „Miss Läänerannniku" eelvalimised.

Reede, 1. juuli hommikul toimus Eesti Organisatsioonide Liit Läänerannikul organisatsioonide esindajate koosolek, mille juhatajaks valiti Bruno Laan ja protokollijaks pr. Kotkas. Koosolekul kinnitati eelmiste päevade aruanded ja anti ülevaade toimuvate pidustuste kulgevuse kohta.

Järgmised Läänerannniku päevad otsustati pidada 1985. aastal Portlandis ja päevade esimeheks valiti samast Lehti Merilo.

„Kalev-Estienne" võimlejate iseseisev esinemine toimus sama päeva pärastlõunal McKenna teatris rütmilise võimlemisena üheksaliikmelises koosseisus Evelyn Koop'i juhatusel ja Karen Viinamäe assisteerimisel. Programmis oli kokku 16 etteastet, neist neli Kathy Tihase seolodena. Viimane kuulub järgmisel olümpiaadil Kanada sportlaste liikmeskonda. Publik nautis kõrgetasemelist eesti noorte neidude esinemist. Tänutäheks olid päevade korraldajate poolt roosid.

Selle kuupäeva õhtuseks suursündmuseks oli juubeliball (organisatsiooni 30. aastapäeva puhul) mis toimus all-linnas Sheraton Palace Hotelli Garden Court marmorsammaste ja kroonlühtritega ballisaalis. Balli külaliste arv lähenes kuuesajale ja orkester tantsuks asus kõrvalsaalis.

Pärast õhtusööki esinesid vaheaegadel solistidena Liisa Sepp, Tõnu Sepa klaverisaatel ja Tamara Norheim, pr. Teose klaverisaatel. Samuti esinesid teises saalis „Kalev-Estienne" võimlejad.

Õhtu huvipunktiks oli „Miss Läänerannniku" valimine, kus kaksteist kohtunikku veel viimast korda kaheksat kandidaati usutlesid.

Kandidaadid pidid kõnelema ka publikule. Valituks osutusid — missiks 21 aastane Tiina Taagepera, 4. aasta arhitektuuri üliõpilane ja näitsikuks tema 19 aastane õde Salme Taagepera, stipendiaat üliõpilane füüsika alal. Pidu meeleolu jätkus veel autobustel läbi linna öökorteritesse tagasi sõites.

Laupäev, 2. juuli, oli pidustuste lõpupäevaks, kus kogu päev veedeti rahvapeo raames. Autobussid viisid peolised väljaspool linna asuvasse Marine World'i, kus Lagoon pikniku maa-ala oli eraldatud ainult rahvapeost osavõtjaile, kuhu eelnevalt oli registreeritud 1.150 isikut. Päeval esinesid selles piirkonnas üksikud rahvatantsurühmad, „Kalev-Estienne" võimlejad ja väike Anna Simson-Kallas.

Avaral maa-alal ja päikesekullase päeva jooksul oli võimalus leida veel tuttavaid, keda seni ei olnud kohatud. „Miss Läänerannik" tutvustas end kaameli seljas „ratsutajana".

Kella 19.00 alates oli kogu Marine World'i maa-ala jäetud rahvapeoliste kasutusse, kus kohapealsel teatrilaval jätkusid esinemised.

Kohale olid jõudnud ka Toronto Eesti Rahvatantsijate Rühma „Kungla" kuus paari tantsijaid, kes esitasid mitmeid senitundmatuid tantse.

Nendele järgnesid teised rahvatantsurühmad ja „Ritmika" võimlejad.

Õhtu oli päikese loojenemisel muutunud jahedaks, mispärast osa lahkus pärast eeskava, teised jätkasid aga pidu kesköönì.

Küsides päevade esimehelt P. Grunerilt tähelepanekuid, et võrrelda äsjaseid pidustusi eelnenutega, oli vastuseks, et osalejate vanuses on märgatav vahe, s.t. et iga kord on järgmised päevad toonud juurde noori esinejaid ja ka noort publikut. Vähenenud on aga nende arv, kes on nõus võtma osa päevade organiseerimisest. Üldiselt ei ole märgata ka vähenemist osavõtjate üldarvus, mis on olnud võrdlemisi stabiilne. Rekordi saavutasid mõned aastad tagasi Vancouveris korraldatud päevad, kus osavõtjate koguarv oli 2.000 ümber.

KUNSTINÄITUS

Kunstinäitus oli korraldatud üliõpilaste uniooni hoones 27. juunist kuni 1. juulini. Näitusel esinesid 18 kunstnikku kokku 67 eksponaadiga, neist 11 Ühendriikidest ja 7 Kanadast.

Väljapanekute auhindamist toimetas Vincent Perz, kes omab MFA kraadi ja on California College of Arts & Crafts professor ja osakonnajuhataja. Auhindamine toimus neljas kategoorias. Esimese auhinna skulptuuri alal sai Aino Kabe töö eest „Sild". Akvarelli alal kuulus I auhind Raul Paabo maalile „Tänav Toompeal". Samale kunstnikule oli määratud õli ja akrüüli alal I auhind maali eest „Allikas". Söövitusväljapaneku I auhind kuulus Salme Kaljuri tööle „Ärkamine". Loomingu eest nahal anti II auhind Endel Rubergile töö eest „Laul vabadusele". Teisi auhindu jagasid veel Anu Uustalu õlimaal — „Tallinna motiiv koidikul" ja Katrin Männiku — tushijoonis „Nurksõlg".

Kolmandate auhindade väärilisteks olid hinnatud Peeter Vilmsi „Vagun", Walter Saksa „Sügis" ja Kai Kääridi „Catalina".

Peale nende olid veel kaheksa tööd märgitud „Honorable Mention".

Kuuldavasti oli väljapanekuist kümmekond leidnud uue omaniku.

est.

„Natsiküti" lahkub ametist

Washingtonis teatatakse, et kohtuministeeriumi eriuurimiste osakonna direktor Allan A. Ryan Jr., lahkub ametist peatselt, juba käesoleval suvel. Ta asuvat kirjutama raamatut natsi sõjakurjategijatest, kes asuvad USA-s.

Allan Ryan, 37 a. vana, sai kõrgele kohale, kohtuministeeriumi eriuurimiste osakonna direktoriks väga noorelt, alla 35-aastasena 1980. a. See oli hiilgav karjäär, sest viimati määrati ta isegi uurima, kas CIA, keskluureasutus, ei ole süüdi natsidega koostöötamises. Nimelt väideti, nagu oleks luureasutusel olnud sidemed natsi Klaus Barbiege, kes Ladina-Ameerikast hiljuti välja anti Prantsusmaale.

Kui natsiküti kohalt lahkumist võtta kui lõppu Allan Ryani karjäärile riigiteenistuses, siis võib meelde tuletada, et natsiküttimine ei ole toonud õnne ka mitmele teisele. Seadus, mis tunnistab karistatavaks ainult natside ja nende kollaboraatorite, mitte aga kommunistide kuriteod, viidi Kongressis läbi Esindajatekoja liikmete Elizabeth Holtzmani ja Joshua Eilbergi eestvõttel. Joshua Eilberg Philadelphiast kaotas koha Kongressis halbade lugude pärast rahade alal, ja Elizabeth Holtzman jäi Kongressist eemale kui ta kandideeris Senatisse ja kaotas. Ta on nüüd üks linnaosa prokuröre New Yorgis. (VES)

Els Oksaare uurimus neljandasse keelde

Professor Els Oksaar on Hamburgi ülikoolis kauemat aega uurinud keele õppimise ja õpetamise, eriti kaks-ja paljukeelsuse, probleeme. Tema originaalselt saksa keeles ilmunud teos on nüüd ilmunud ka inglise keeles pealkirjaga „Language Acquisition in the Early Years: an Introduction to Paedolinguistics". Suurus on 240 lehekülge, kirjastajad Batsford Books (London) ja St. Martin's Press (New York). Jaapanikeelne tõlge ilmus juba aastal 1980 ja itaaliakeelne käesoleval aastal. Els Oksaare töö on leidnud laialdast rahvusvahelist tunnustust, mis ilmneb ka kutsetest loengute pidamiseks laias maailmas.

Ühel hiljutisel õppepäeval rootsisoomlaste kaks-keelses piirkonnas ta ütles muuseas: „Emakeelele on isegi kasulik, kui sama aegselt õpitakse võõrkeelt. Kui lastele oleks kahjulik üles kasvada mitme keelega korraga, siis oleks üldse kardetav olla inimene. Inimene on sündinud keelte rääkimiseks. Lapsed ammendavad ja õpivad rohkem teadmisi enne viiendat eluaastat kui kogu järgneval aluajal".

E.A.

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

SPORT

Spordimärkmeid

Tom Petranoff Lõuna-Kaliforniast püstitas mai keskel Los Angeleses uue odaheite maailmarekordi tulemusega 99.72 m, ületades eelmise ungarlase F. Paragi rekordi 3 meetriga.

☆

Torontolane Desai Williams parandas Kanada rekordit 100 m jooksus, 01 sek. võrra, saades 10,17 sek. Brigham Young ülikooli võistlusel, Utah'is.

☆

Mai alul peeti Tokios esimene kergejõustiku võistlus, kus IAAF loaga maksti amatööratleetidele nn. esinemise (appearance) tasu, milline seisab trustfondis kuni atleedi erruminekuni.

☆

1982. a. Jesse Owensi kergejõustiku auhinna said ameeriklased Carl Lewis ja Mary Tabb-Decker ning inglane Daley Thompson.

☆

1984 olümpiaadi korraldajad arvavad, et kuna igale pealtvaataja kohale lõppvõistlusile saabub 25—50 eeltellimust, siis tuleks pileteid jagada loosimisega. Müügile tuleb ka 2000 piletit millega pääseb kõikide alade lõppvõistlusile. Pileti hinnaks $25.000!

☆

Tiina Lillak viskas Los Angeleses oda 72.78 m (16. aprillil), mis on naiste kõigi aegade teine tulemus. See oleks olnud uus Soome rekord (endine tema nimel 72.40 m) kui Tiina poleks võistelnud koos meestega sest naisvõistlejad puudusid.

☆

Cliff Young, 61-aastane talunik Austraalias, võitis 875 km pikkuse ülimaratoni Sydney ja Melbourne linnade vahel, olles ees 40 km võrra nooremates jooksjatest. Võitja aeg 5 päeva, 14 tundi ja 36 minutit mis oli üle ühe päeva kiirem varemaisest parimast ajast!

☆

Erika Salumäe püstitas maailmarekordi 1 kilomeetrilisel lendstardiga trekisõidul ajaga 1.12,365 minutit. Rahvustevaheline võistlus peeti 10. sept. 1982 Jerevanis. Aprillis 1983 kinnitati see resultaat Rahvusvahelise Jalgrattaspordi Föderatsiooni poolt.

☆

Anne Oberg oli esimene Mehhikos 17-ne riigi laskurite võistlusel, saavutades õhupüssis 382 silma ja spordipüssis (3 x 20) 573 silma.

erk

Spordiuudiseid kodumaalt

Maailma kergejõustiku 1982 edetabelis 50 paremate hulgas leidub eestlasi:

Mehed:

5000 m — 46) T. Turb 13.30,53.

20 km kõnd — 24) V. Matvejev, 1:23.27.

Kolmik — 9) J. Uudmäe, 17.17.

Oda — 5. H. Puuste, 90,72.

10-võistlus — 24) T. Kaukis, 8104. 29) V. Külvet, 8060, 38) T. Pahker, 7994.

Naised:

Ketas — 31) E. Kubi, 62,94.

Oda — 2) T. Lillak, 72.40.

7-võistlus — 30) S. Oja, 6156.

☆

Talviseks N. Liidu meistriks odaviskes tuli Heino Puuste tulemusega 87,56 m pärast pingsat heitlust olümpiavõitja Dainis Kulaga, kes saavutas teisena 86.50 m.

☆

Rahvusvahelisel murdmaajooksul (11395 m) Shveitsis tuli esimeseks T. Turb N. Liidust ajaga 34.39,04.

☆

Riho Suun võitis N. Liidu jalgrattasõidu meistrivõistluse 85 punktiga, olles lätlasest U. Ansons'ist 84 p. ees. Martin Aun jagas 12.—15. ja Arvi Tammesalu 16.—19. kohta aprilli alul peetud võistlusel Adleris.

☆

Eestlastest kuldmedali toojaid N. Liidu meistrivõistlustelt 1982:

Allan Runnel, karates, absoluutses kaalukategoorias;

Olav Kivirand, karates, 85 kg;

Tiit Haagma, jäärpurjetamises;

Heino Puuste, odas (talvel), 85,82;

Aino Tarasev, kirikabes;

Katrin Viikant, allveeorienteerumises;

Kersti Veer, vibulaskmises;

Aldo Kanepi, ratsutamises;

Toomas Napa, autospordis (3 klass);

Luule Tull, mootorrattasõidus (175 kuupcentimeetris);

Lembit Teesalu, mootorratta sõidus (125 kuupcentimeetris);

Jüri Raudsik, mootorrattasõidus (350 kuupcentimeetris);

Rein Vinni, veoautode mitmevõistluses;

Lembit Aaslav-Kaasik, veemootorispordis 350 kuupcm. skuutril;

Nikolai Põvvat, veemootorispordis 250 kuupcm. skuutril;

Aldur Raudva, veemootorispordis 500 kuupcm. paadil;

Rein Lindmäe, lauatennis, meeste paarismängus V. Subiniga;

Viljar Loor, AKSK võrkpallimeeskonnas;

Riho Suun, jalgrattaspordis, 194 km grupisõidus ja

Ilmar Vesiallik, automudelismis, F-1 klassis.

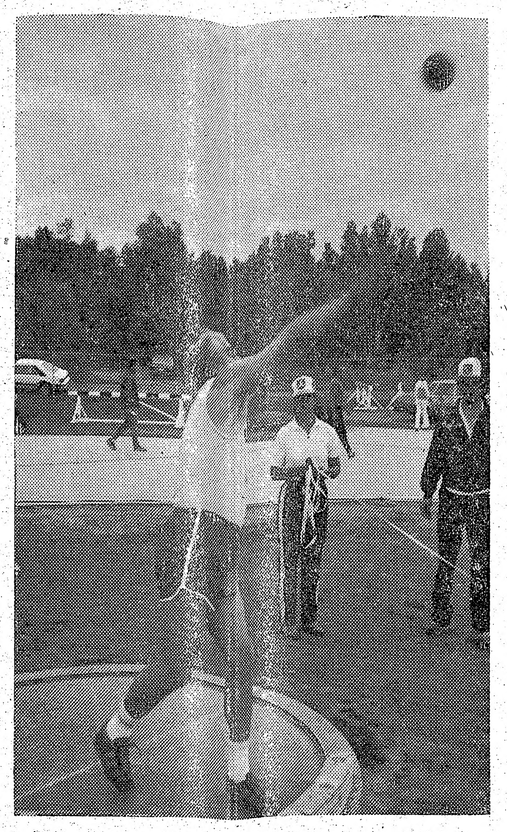

A. Truuvert kuulitõukel.

MALE

Tõnu Õim kirimale maailmameistriks

Nagu teame, ei saanud Paul Keres kunagi maailmameistriks, vaatamata sellele, et ta kuulus 40 aastat malemaailma absoluutse paremiku hulka. Selle põhjuste kohta on palju spekuleeritud, kuid täpset vastust me vast kunagi ei saa. Peale kõige muu oli Paul Keresel palju ebaõnne juba selles mõttes, et „parajal ajal" kerkis maleareenile alati mõni uus andekas malegeenius nagu Bronstein, Tal, Petrosjan, Spasskij, Fisher, ja Kerese saatuseks sai olla „alaline teine".

Oma elu lõpuaastail ei olnud Paulil ka enam vajalikke ambitsioone maailmameistriks saamiseks.

Nüüd on aga igal juhul üks maailmameistri tiitel eesti maletaja käes. Tema nimi on paljudele tundmata — Tõnu Õim, kel läinud aasta lõpus läks korda saada kirimale maailmameistriks. See võistlus (järjekorras üheksas) kestis ajavahemikul 1977—82.

Tallinna maletaja võitis 16 partiist 10, viigistas kuus ja ei kaotanud ühtegi!

13 punktiga edestas ta teisele kohale tulnud sakslase Baumbachi DDR-ist poole punktiga. Kolmandale kohale tuli rumeenlane Anton 10,5 punktiga ja talle järgnes Mihhailov N. Liidust 10 punktiga. Parimaks skandinaavlaseks osutus taanlane Ekeberg, kes tuli kuuendale kohale.

Tõnu Õim on 41 a. vana. Ta on sündinud 16. juunil 1941 ja ametis maletreenerina Eesti NSV Maleliidus, olles ühtlasi Paul Kerese nimelise klubi administraator Tallinnas. Malet hakkas uus kirimale maailmameister mängima kuueaastasena.

Otsemales tuli ta 18-aastasena Eesti noorte esimaletajaks. Ta on ka eduga osalenud nii ENSV maleesivõistlustes (alates 1966) kui ka mõnes rahvusvahelises turniiris. Tema parimaks saavutuseks otsemales on jagatud 2—3. koht 1967. a. Eesti esivõistlustel koos Etrukiga.

MARIE UNDER INIMESENA

Underi kohta varem ilmunud. Raamatuke on välja antud seo-Raamatuke on koostatud Helmi Rajamaa poolt Teatajas avaldatud artiklite seeriast, avaldub uusi aspekte meie suurluuletajast kui inimesest ja on täienduseks neile teostele, mis Marie ses Marie Underi 100. a. sünnipäeva tähistamisega.

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

HInd $4.— pluss saatekulu 50 ¢

MÜÜGIL

Oskar Luisu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

ILMAR KÜLVETI

NÄITEMÄNGURAAMAT

sisaldab 5 näidendit fotodega:

PARADIISI PÄRISPEREMEES
LAMP EI TOHI KUSTUDA
SILD ÜLE MERE
SULETUD AKEN
MENNING

Hind $15.— pluss saatekulu 70 ¢

Saadaval VABA EESTLASE talituses

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ☆ Hind koos saatekuluga Can. $15.—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

Ilmus kordustrükis T. E. S. Täienduskoolide XVII väljaandena huvitav laste- ja noorsoojutt

M. SILLAOTSA

TRIPS, TRAPS, TRULL

Saadaval postiteel: L. Marley, 9 Parravano Court, Willowdale, Ont. M2R 3S8 või „Vaba Eestlase" talitusest.

HIND $4.00 — postiteel $4.75

Friedrich Reinhold Kreutzwald

KILPLASTE

IMEVÄRKLIKUD, VÄGA KENTSAKAD, MAAILMAS KUULMATA JA TÄNINI VEEL ÜLESKIRJUTAMATA JUTUD JA TEOD

Kalkuni keelest maakeelde tõlgitud ja meie külade komblikuks mõnes tükis ümber solgitud

10.

Nõnda oli siis kolmenurgeline nõukoda korrapärast ehitatud ja peale selle kõige alpuse auga sisse seatud. —

Kui nad sellepeale, kui ilmad juba külmaks läinud, üht nõupäeva ja kohtuseletamist tahtsid pidada, ja igaüks — kogukonna kulu vähendamise pärast — oma puuhalu kaasa oli toonud, miska nad tuba tahtsid soojendada, vaata, seal olid nad ahju tegemata unustanud, ega ka kuhugi ruumi jätnud, kuhu nad tuleaset oleksid võinud seada.

Selle üle ehmatasid mehed jälle väga ja hakkasid kogemata uue õnnetuse pärast aru pidama ja asja läbi mõtlema, kus jälle mõnesuguseid arvamisi kuuldi. Mõned andsid nõu ahi ukse taha teha, kus ta vähemalt risuks jalgade ees ei oleks. Aga teistele ei näinud see arvamine mitte meelepärast olevat. Lõpuks, pärast seda kui asja pikalt edasi-tagasi küllalt oli arvatud ja kõik kohad läbi katsutud, kiitis üks tarklane nõuks, ahju akna alla majast väljaspoole teha, kust, kui sooja tarvis, võiks akna vallali teha ja sooja tuppa lasta. See nõu võeti igalt poolt ühel meelel kiites vastu ja lubati asja nõnda korda seada. —

Üks vana Aga-alp nende hulgas, kes kauem kui teised alpuse-ametit oli pidanud, ütles vastutõrkliselt:

„Aga ma jätan trepi tegemise nimetamata, ehk küll muidu kellelgi võimalik ei oleks maast kõrge ahjuni kassiküüsil seina mööda üles ronida; aga olgu sellega kuidas on, küid kallis ahju soe, mis muidu üksnes toa tuluks tarvitatakse, läheks sel kombel kõik ahjust raisku, ja ei tõuseks sest meile pikemalt kasu."

„Sina muistne-alp ei oska sest midagi," kostis üks teine. „Kas sa ei kuulnud, kuidas me akent lahti tehes ahju sooja niisama hästi võime tuppa lasta kui suvel päevaterade sooja. See oleks, nagu rääkida võiks, otsekui läheks suitsuga korstnast kõik toa soe ühes välja. Aga et sul selle asja pärast pikemat muret ei oleks, et soe ilmaaegu raisku läheb, nagu sa ütlesid, tahan ma kodunt oma vanad jänesepüüdmise paelad siia tuua ja kogukonnale kinkida; need paelad paneme siis ahju suu ette, et soe ahjust välja ei pääse; — kas mõistad nüüd, vennike, mis rumal sinu vastutõrkumine oli?" —

Kõik kiitsid ühest suust jutumehe tarkust ja tänasid teda helduse eest, et ta oma vanad jänesepaelad kogukonna tuluks oli lubanud kinkida, mille eest temale ja tema lastele ja lastelastele üks soe istepink ahju suu kõrval lubati. Sedaviisi lõpetati siis pikk arupidamine, tehti ahi väljaspoole seina külge, ja nüüd oli kena nõukoda hoopis valmis.

„VABA EESTLANE"

on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

Kolmeteistkümnes peatükk.

Kuidas kilplased üht põldu soolaga külvavad, et sool omal maal kasvaks ja mis sealjuures pikemalt juhtus.

Kui nüüd nõukoda igapidi täielikult valmis ehitatud ja alplastega täidetud oli, hakkasid nad iga päev koos käima ja enda päid kõige kogukonna asjadega vaevama ja piinama. Nüüd juhtus, et sõja kurnatuse kitsikul — nagu paari aasta eest meie maal — soola hind kõrraga väga kalliks oli läinud.

Kilplastel ei olnud veel „kasulist kalendrit", kus lootust antakse maa-oherdiga oma maapõhjast soola aegamööda hädakitsikul üles puurida, sellepärast pidid nad tarka nõu selle puuduse abiks ette võtma ja korrale toimetama, kuni selles asjas mõnesuguseid arvamisi peetud, ning mõnd teed ja rada tähendatud, kust aegamööda võiks abi saada.

Viimaks löödi ühendatud nõu sedaviisi kokku: et küllalt teada ja avalik on, kuidas mitte üksnes kõik muu vili, vaid ka suhkur, mis pealtnäha soolaga pea ühte värki näib, kasu andes väljal kasvab, siis võib ju sedamööda igamees ise arvata, et sool niisamuti väljal peab kasvama. Sellepärast ei maksa praegu, kus soola hind kallimaks läinud, midagi paremat nõu otsida, kui ise soola külvama ja nurmel kasvatama hakata. Üks tükk kogukonna põldu pidi küntud, äestatud ja soolaseemnega külvatud saama, misläbi kogukond edaspidi soola niisama hästi kui rukist ja otra oma põllult võiks korjata, nii et kellelgi tarvis ei oleks seda kaupa kaugelt linnadest tuua, veel vähem kaupmeeste pettust karta, kes parsil kuivatatud lund soola sisse segavad ja sellega soola magedaks teevad.

Seda nõupidamise otsust hakkasid kilplased kiiresti jalule toimetama, täis hüva lootust, et seeläbi edaspidi mitte üksnes soolahäda otsa ei lõpe, vaid et nad pealegi veel kaubaajamisel palju soola muule võõrale rahvale võiksid müüa, mis neile suurt kasu saaks tooma. Niisuguses kindlas usus olid nad soolapõllu eest hoolsat muret pidanud, iga nelja nurga peale ühe väljavahi pannud, ja igale vahile püssi kätte andnud, miska see linde võiks väljalt maha lasta, kui need soolaivi peadest tulevad välja nokkima.

Ei väldanud kuigi kaua aega, seal läks soolaväli väga kenasti haljendama, mis kilplastele väga suurt rõõmu tegi. Nad mõtlesid, nüüd on meil ometigi üks uus tükk kenasti korda läinud, mis teised veel ei oska teha, läksid iga päev üheskoos väljale vaatama, kuidas sool kasvas, ja kiitsid üksteisele, kuidas nemad soola kasvamist oma kõrvaga olid kuulnud.

Mida lopsakamalt see kasvas, seda enam kasvas ka nende lootus; ja ei olnud kedagi kõikide hulgas, kes mitte juba enda arus üht tündrit soola ei oleks söönud, mis omal nurmel oli kasvanud.

Aga et kallis soolapõld mitte ei saaks ära sõtkutud või muidu rikutud, sellepärast seati veel rohkem vahte soolapõllu ümber ja anti neile kindel käsk, kui juhtuks lehm, hobune, kits või lammas soolapõllule tulema, siis pidid vahid neid lükates, ajades, kihutades lütles, nuiates, kopsides, torkides hirmutades, või kuidas neil iial võimalik näib, ära tõrjuma, aga sealjuures ise hoidma, et nad jalgadega põllule kahju ei teeks. Väljahoidjad tõotasid kohtu ees kindlasti kuuldud käsku truusti täita.

Neljateistkümnes peatükk.

Kuidas mõned lojused soolapõllule tulid, ja kuidas neid sealt ära aeti.

Vahtidel võis ehk küll tahtmine hea olla, põldu kahju eest hoida, aga igamees teab: vaim on tahtlik, liha nõder. Olgu nüüd, et nemad kas liha nõtruse pärast magama uinusid või midagi muud kogemata viga juhtus, niipalju tõusis korraga avalikuks, et hulk võõraid mõistmata lojuseid ühel hommikul kenasti haritud ja soolaga külvatud põllul leiti, kes põldu rikkusid ja ära sõtkusid. Siin oli kahekordne kahju, niihästi kena, seemneks külvatud soola pärast, kui selle soola pärast, mis külvist alles pidi kasvama. Väljavahtide ehmatus ei olnud pisuke, kui nad unest ärgates ja silmi hõõrudes lojusekarja väljal nägid: suure hirmuga jooksid nad otsekui peata kanad üksteise vastu, ja ei teadnud, mis nad pidid tegema; niipalju nägid nad selgesti, et sündinud kahju veel laiemaks läheks, kui nad ise lojuste hulka põllule läheksid, et lojuseid ära tõrjuda. Viimaks võtsid mehikesed nõuks, mis neile küll raske oli, Kilplasse minna ja targale nõuisandate kogudusele seda kurja lugu kuulutada.

(Järgneb)

Vaipade ja mööbli keemiline puhastus

„Stainguard" hinna sees
Söögituba, elutuba ja koridor

$59.95

Pensionäride kortereile hinnaalandus. Samuti akende pesemine.

Peeter Valing

Tel. 690-4961

KAI KÄÄRID

MAALID MÜÜGIL suures valikus
Helistage ette 225-5595.

390 Princess Ave., Willowdale

EELK Toronto Vana Andrese koguduse vabaõhu jumalateenistus perek. Sääsk'i talu õues pühap., 26. juunil 1983. Näha on osa kirikulisi, kuna paljud on puude ja põõsaste varjus.

KODUMAA UUDISED

Võrtsjärve kalurid rikastasid enne uut püügihooaega järve uusasukatega. Ettevalmistatud kohtades lasti vette ligemale kaks miljonit angerjamaimu, mis toodi lennukiga Prantsusmaalt.

☆

Kodumaal kutsutakse endisi veterane mälestama neid päevi, kui 40 aastat tagasi moodustati punaarmee eesti rahvusväeosa Eesti Laskurdiviis Siberi sunnitöölaagreis Uuralis. Väeosad olevat asutatud Stalini poole saadetud palve peale, milleks 19. detsembril 1941 saadeti välja sellekohane formeerimiskorraldus.

Pärast direktiivi saamist hakati laiali olevaid eesti sõjamehi koondama Uurali. 1942. aasta algusest oli neid tulnud igal päeval küll üksikute gruppidena, küll eshelonides. Paljud olid olnud vatijopedes, teised suveriietuses. Kõik olid aetud esmalt sauna ja siis neile antud sõjaväeriietus.

Esimesel rivistamisel Uurali muldonnide ees oli olnud üheks käskluseks: „Kommunistid ja kommunistlikud noored, kolm sammu rivi ette!" Kuid rivi ette astujaid oli olnud üpris vähe. Eesti kaitselahinguis olid partei- ja komsomoliorganisatsioonid tublisti kannatanud: 3751-st kommunistist oli kakskolmandikku ja üle 9000 komnoorest kolmveerand hukkunud. Nii olnud formeeritavais allüksustes vaid 5% kommuniste sõjameeste üldarvust.

Maikuul tutvus diviisi väljaõppega N. Liidu marssal Kliment Voroshilovi juhtimisel Riiklik Kaitsekomitee, kes oli märganud meeste juures puudujääke. Voroshilov oli öelnud: „Peab sõdima nii, et eesti rahval ei tuleks punastada oma diviisi pärast!"

Augustis hakkasid diviisi eshelonid liikuma rinde poole.

☆

Eesti Riikliku Ajaloomuuseumi arheoloogia ekspeditsioon töötas möödunud aastal mitmes kohas Läänemaal. Uuriti ka Uugla küla kivikalme, kus enne kaevamist oli näha vaid väike murukamaraga kaetud küngas. Kaevamisel aga paljandus mulla all kivivare, mis hõlmas arvatust hoopis suurema, kuue meetri pikkuse ja 4,5 meetri laiuse ala. Sealt leiti põlenud luid, savinõude kilde, raudplekist ehteasju ja ehtekettide tükke. Matmispaiga keskosas tuli nähtavale suuremaist raudkividest ovaal, 2 meetrit pikk ja 1,6 meetrit lai, kus paljandus umbes 5 sm paksune tahma, põlenud luude ja sõeosakesi sisaldav must mullakiht. Kalmest leiti kokku 135 11. ja 12. sajandist pärinevat eset, sealhulgas vikat, õmblusnõel, nuga, krapp, kaalud ja 9 kaaluvihti. Ainsaks relvaosaks oli kilbi keskele kinnitatav rauast kilbikuppel. Kalmesse maetute hulk polnud suur. Kaalud viitavad asjaolule, et üks neist võis olla kaupmees. Leitud ehted, ristikujuline ripats, spiraalsõrmus, pronkskäevõrude tükid, pronkspiraalid ja ehtekettide tükid jätavad võimaluse, et tegemist on kaupmehe ja ta naise matusepaigaga.

☆

Nõukogude riik on leidnud, et piim on inimese üks tähtsamaid toiduaineid. Arvestades piima tarbimise kasvu, peab selle tootja kõigepealt püüdma piimast võimalikult rohkem riigile realiseerida. Seda pidavat stimuleerima ka uued kokkuostuhinnad(mida siiski pole avaldatud). On selgunud, et möödunud aastal vähenes majandeis piima müügile andmine. Et selle üle selgust saada hakkas neid probleeme uurima rahvakontrolli komitee. Leiti, et üheks vähenemise põhjuseks oli suurema koguse täispiima kulutamine loomadele. Lubamatult palju joodeti vasikatele mitmes majandis. Suur piima ülekulu vasikate toitmisel oli saanud võimalikuks seetõttu, et majandite juhtkonnad ja rahvakontrollid pole selle koguse vähendamiseks samme astunud.

☆

Kodumaal on raskusi maarahva elatistarvetega varustamisel. Vaskjala ja Kurna lauda inimestel annab see eriti tunda. Majand müüb karjarahvale küll liha-piima, kuid leib ja muu toidukaup tuleb ikka poest osta. Igas laudas kurdeti, et poodide lahtioleku ja kaubatuleku aeg ei ole kooskõlas, vaja on kaua järjekorras seista, enne kui kraami kätte saab. Vaskjala lauda juures käis üle nädalase vaheajaga Harju kooperatiivi kauplusauto, nüüd pole seda enam kaks kuud nähtud. Lähim, Jüri kauplus, on aga 4 km kaugusel.

☆

Saaremaa kalurid on püüdnud tänavu 8 esimese kuu jooksul 3580 tonni kala Atlandi ookeanil ja rannikuvetes. Ookeanikalureist oli kõige tublim olnud traallaeva meeskond kapten Ants Metsa juhtimisel. Teine kalalaev oli käinud Barentsi meres moivasid püüdmas.

☆

Tartu ülikooli arstiteaduskonnas ning Helsingi, Oulu ja Tampere ülikoolide gastroenteroloogide koostöö kestab üheteiskümnendat aastat. Ühiselt uuritakse maovähki ja vähieelsete seisundite seoseid ning piimasuhkru talumatust inimestel. Augusti lõpul võttis Tartu ülikooli rektor A. Koop vastu soome arstiteaduse esinduse ja kirjutati alla Tartu ja Oulu ülikoolide koostöölepingule. Järgneval sümpoosionil tehti kokkuvõtteid uurimistööst.

☆

Maailmakuulsas Milano „La Scala" juures töötavas vokalistide täienduskoolis käivad end täiendamas lauljad üle maailma. Itaaliast jõudis hiljuti tagasi „Estonia" teatri solist Helvi Raamat. Tema oli viies estoonlane, kes kuulsas teatris õppimas on käinud. Varem on seal õppimas olnud H. Krumm, A. Kaal, M. Palm ja J. Anvelt.

☆

Kommunism kuulutas kõik maa ja mõisad rahva omaks. Rahva omaks on inimesed ka paljut pidanud, aga kohus on neid ärastamise eest karistanud. Teine mõiste on sotsialistlik omand, mis peaks olema ühiskonna varandus, järelikult on selles natuke igaühele. Sotsialistliku omandiga ümberkäimine nõudvat kõrget töökultuuri ja suurt nõudlikkust. Seda avastas rahvakontroll ehitusministeeriumi objektidel, kus oli täielik segadus materjalide, seadmete, ehitusdetailide ning konstruktsioonide hoidmisel ja ladustamisel. Paljud raudbetoonkonstruktsioonid purunevat ebaõige ladustamise tõttu. Pole lihtsalt olemas töökultuuri.

Kes olid Valges Majas

Balti Vabaduse Päeva väljakuulutamisel president Ronald Reagani poolt viibisid 13. juunil eestlastest Valges Majas järgmised isikud:

Peakonsul Ernst Jaakson, Balti Vabadusliidu abiesimees Avo Piirisild, sekretär Viivi Piirisild ning liidu laekur Heino Nurmberg koos abikaasa Maiega, Balti Vabadusliidu liige Aino Lauri, kes on ka Eesti Republikaanide Klubi Lõuna-Californias president, EOLL'i abiesimees ja ERKÜ peavolinik edelas Heino Jõgis, EOLL'i abiesimees ja San Francisco Võitlejate Ühingu esimees Uno Veideman, EOLL'i abiesimees Leo Keerberg, ERKÜ liige Olaf Pikat, idarannikult ÜEKN'i esimees Lembit Savi, ERKÜ esimees Juhan Simonson ja Naisliidu president Juta Kurman. Kohal viibisid ka mitmed Eesti seltside esimehed nagu Baltimore Eesti Seltsi esimees Fred Ise, Albany ja Schenectady E. Seltsi esimees Heiki Parts, Bostoni E. Seltsi esimees Jaak Juhansoo, Florida E. Seltsi esimees Henn Rebane, ÜEKN'i liige Kaljo Popp ja ERKÜ liige Anne Liis Deklau. Washingtoni ümbruskonnast olid kohal endine ERKÜ esimees Heikki Leesment, Ameerika Hääle Eesti osakonna juhatuja Karl Laantee, ERKÜ liige Virko Keder ja ERKÜ abiesimees Mäido Kari, New Jerseyst olid saabunud Americans for Congressional Action to Free the Baltic States idaranniku osakonna esimees dr. Ants Pallop, Helvi Roosild tütre Heliga ja prl. Kool.

Kahjuks saabus kutse liiga hilja paljudele eestlastele ning mitmesugustel põhjustel ei saanud sellest suurest sündmusest nii mõnedki osa võtta. Ka keeldus, diplomaatilistel põhjustel, valitsus saatma kutseid väljaspoole Ameerikat ning Balti Vabadusliidu toetajad nii Kanadas kui ka ülemere maades ei saanud kutset. Küll aga lubati neile saata proklamatsioon otse Valgest Majast — eelmise aasta eeskujul.

Toimetusele saadetud kirjandus

USK JA ELU nr. 4 — 1982. Eesti Apostlik-Õigeusu kiriku väljaandes kirjutavad: „Neil päevil sündis", „Ole rõõmus, neitsilik Mõrsja!", „Akafist Jumalaemale", Raissa Kõvamees „Esimest korda pühakojas", „Õigeusu kalendrist: jaanuar — aprill 1983", Lydia Trett „Märkmeid apokrüüfidest", juhtkiri „Kas kirik on matusebüroo?", „Lahkunute, eest . . .", „Tervitame Kultuurifondi uut esindajat USA-s", „Kloostrid Nõukogude Liidus — tänapäeval", „Püha Johannes Redelikirjutajast ja tema „REDELIST", L. Trett „Viljatu viigipuu". Koguduste uudiseid Austraaliast, Inglismaalt, New Yorgist, San Franciscost, Saksamaalt, Stokholmist, Torontost ja Vancouverist, sinodi otsuseid, kultuurifondi toetusi, toimetuse teateid ja lahkunute mälestamisi.

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

C. OTTWAY HERBALIST

Ravitaimed, tervislikud toiduained, vitamiinid ja mineraalid.
Nõuanne ja sõbralik teenindamine eesti rohuteadlase poolt.

300 Danforth Ave. Toronto, Ont. M4K 1N6 — Tel. 463-5125

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

E. RISTMÄGI, tel. 759-6424

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)

Tel. 531-4251

412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

VABA EESTLASE talituses müügil heliplaat

„NELJAKESI"

— kvartett: Juta Haller, Juta Mõisa, Ausma Taves, Malla Taimre

Hind $9.50 + saatekulu $1.—

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

Toimetaja H. Oja kodune
tel. 481-5316

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Mida jookidena pakkuda?

Morsid

Morsiks nimetatakse veega lahjendatud ja suhkruga maitsestatud mahlajooki. Morsi valmistamiseks võime kasutada igasuguseid marja- ja puuvilja-mahlasid.

Lahjendamiseks kasutatud vesi olgu keedetud, muidu võib meil morsi pealispind jääda vahutavaks. Suhkru lahustame kuumas vees, toormahla lisame jahtuvale segule. Mitte keeta! Kaunistame sidruni või apelsini viiludega või kasutame nende riivitud koort. Suvel lisame jääkuupe, talvel võime pakkuda soojalt. Tuntuim on morss jõhvikamahlast.

JÕHVIKAMORSS

½ kg jõhvikaid, 2—3 l vett, 400 g suhkrut.

Jõhvikad tambime puruks, lisame veidi keedetud vett ja laseme ½ tundi seista. Kurname mahla. Kestad keedame veega, kurname ja lisame suhkru. Jahtunud keeduveele lisame toore mahla ja maitsestame suhkruga. Enne lauale andmist võime kannu lisada sidruniviilusid.

Kaljad

Kaljad on pärmi toimel käärinud hapud joogid, mis alkoholi käärimise tõttu sisaldavad karastavat süsihappegaasi, happeid (piimhape ja mõned teised) ja väga vähesel määral alkoholi. Kalja võime valmistada mahladest või mõne toiduaine leotisest, lisades suhkrut ja vastavalt oma maitsele maitseaineid: mett, sidrunikoort, nelki, kaneeli, suhkrukaramelli, mustsõstravarsi j.m. Pärmiseente poolt esilekutsutud käärimine on kõige intensiivem 20—30 kraadi C juures. Sellepärast on soovitav jooki algul hoida soojas toas. Jooki kasutame külmalt ja seepärast säilitame joogi pudelites külmas kohas. Pudelid avame enne kasutamist.

SIDRUNIKALI (sima)

3—4 sidrunit, 5 l vett, 400—500 g suhkrut, 10—15 g pärmi, rosinaid. Soovikorral ½ dl humalaid.

Vesi keeta. Sidrunid koorida õhukeselt ja lõigata siis õhukesteks viiludeks. Kollase koorekihi lõikame samuti ribadeks ja lisame siis koos sidruniviiludega veele. Soovime anda joogile ilusamat värvust, pruunistame osa suhkrut pannil helepruuniks. Lisame suhkru veele. Kui vesi jahtunud lisame vees lahustatud pärmi ja kuumas vees leotatud humalad. Hoiame kaetult kuni sidruniviilud ja vaht kerkivad pinnale. Asetame siis jahedasse kohta ja laseme 1—2 päeva käärida. Vahu riisume ja kurname joogi. Valame pudelitesse, igasse pudelisse paneme 2—3 rosinat. Sulemme pudelid ja paneme jahedasse seisma. Kui rosinad kerkivad pinnale on jook valmis.

EESTI LEIVAKALI

1 kg leiba, 10 l vett, 500 g suhkrut, 50 g pärmi.

Ahjus pruunistatud leivaviiludele valame peale keeva vee. Sisse paneme mõned mustsõstra oksad. Laseme kaetult seista üle-öö. Laseme segamata nõrguda. Kui nõrgunud vedelik on liiga hapu, lisame keedetud vett. Lisame siis suhkru ja lahustatud pärmi. Kui soovime pruunikamat värvi, võime lisada pruunistatud suhkrut. Katame nõu ja laseme vedelikul käärida. Pealekerkinud vahu riisume. Käärinud joogi kurname ja valame pudelitesse. Suleme pudelid ja laseme enne kasutamist mõned päevad jahedas seista.

MEEMÕDU

500 g mett, 5 l vett, 50 g pärmi, 1 sidrun.

Mesi ja vesi kuumutada keemiseni, lisada siis sidruniviilud ja jahutada. Lisame siis lahustatud pärmi ja laseme 2—3 päeva käärida. Kurname siis vedeliku ja valame pudelitesse. Säilitame külmas. Kasutame joogina 4—5 päeva pärast.

Toronto eesti organisatsioonide ürituste kalender 1983 ja 1984

Oktoobri lõpul toimus Toronto eesti organisatsioonide koosolek, kus päevakorras oli järgmise aasta ürituste kalendri koostamine, et organisatsioonidel oleks kergem meie rohkeis üritustes oma sündmusi paigutada ja kokkusattumusi vältida.

1983

SEPTEMBER

OKTOOBER

Laup. 1 — ESMK ja EGMK aastakoosolek.
Pühap. 2 — ESMK ja EGMK aastakoosolek.
Reede 14 — Toronto Eesti Meeskoori aastapäeva perekondlik koosviibimine.
Laup. 15 — Toronto Eesti Segakoori aastapäev ja perekonnaõhtu.
Neljap. 20 — Eesti Pensionäride Klubi koosviibimine.
Neljap. 27 — Toronto Eesti Aianduslubi loeng.
Laup. 29 — Toronto Eesti Seltsi Lasteaia mardipidu.
— EKN tuluõhtu.
Pühap. 30 — Toronto Eesti Invaliidetoetav Nairingi moenäitus.

NOVEMBER

Laup. 12 — Hiidlaste Seltsi mardipidu.
Neljap. 17 — Eesti Pensionäride Klubi koosviibimine.
Laup. 19 — Pärnumaalaste Seltsi pidu.
— Eesti Rahvusteater.
Neljap. 24 — Toronto Eesti Aianduslubi loeng.
Laup. 26 — Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi sügispidu.

DETSEMBER

Laup. 3 — Toronto Eesti Võitlejate Ühingu Vabadussõja alguse aastapäeva tähistamine.
Pühap. 11 — Toronto Eesti Seltsi Täienduskooli jõulupuu.
Neljap. 15 — Eesti Pensionäride Klubi jõulukoosviibimine.
Reede 16 — Toronto Eesti Meeskoori ja Estonia Orkestri ühine jõulupuu.
Laup. 17 — Toronto Eesti Seltsi lasteaia jõulupuu.
— Toronto Eesti Segakoori jõulupuu.
Laup. 31 — Toronto Eesti Meeskoori aastavahetusball.
— A/S Toronto Eesti Maja uueaasta vastuvõtu ball.

1984.

JAANUAR

Neljap. 19 — Eesti Pensionäride Klubi koosviibimine.
Laup. 21 — Estonia Orkestri pidu.
Pühap. 22 — Toronto Eesti Meeskoori popkontsert.
Neljap. 26 — Toronto Eesti Aianduslubi loeng.
Laup. 28 — Toronto Eesti Võitlejate Ühingu aastapäeva pidu.
Pühap. 29 — Talihari.

VEEBRUAR

Laup. 4 — Saarlaste Ühingu küünlapäeva pidu.
Neljap. 16 — Eesti Pensionäride Klubi koosviibimine.
Laup. 18 — Toronto Eesti Meeskoori E. Vabariigi aastapäeva koosviibimine.
Neljap. 23 — Toronto Eesti Aianduslubi loeng.
Reede 24 — EKN väliskülaliste vastuvõtt.
Laup. 25 — Toronto Eesti Seltsi Lasteaia vabariigi aastapäeva aktus.
Pühap. 26 — Toronto Eesti Seltsi vabariigi aastapäeva aktus.

MARTS

Laup. 3 — TERR Kungla suuresinemine.
Laup. 10 — Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi kevadpidu.
Neljap. 15 — Eesti Pensionäride Klubi koosviibimine.
Laup. 17 — Toronto Eesti Segakoori lõbus laupäevaõhtu.
Laup. 24 — Toronto Eesti Seltsi pidu.
Pühap., 25 — Toronto Eesti Invaliidetoetav Naisringi loterii.
— Toronto Eesti Meeskoori aastakontsert.
Neljap. 29 — Toronto Eesti Aianduslubi loeng.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 12. juulil 1983 — Tuesday, July 12, 1983

Kanada, Eesti ja ...

(Algus lk 1)

vahelises skaudiliikumises pagulasskautluse staatust. See antigi. Kui pärast Teise maailmasõja lõppu kümmekond rahvust esines sama sooviga, siis lahendati küsimus nendele eriõiguste andmisega asukohamaadel. Armeenlastele jäeti nende õigus alles ja seda nimetatakse skautluse poliitilistest asjadest rääkides „Armeenia eksituseks", mida pretsedendina ei rakendata.

Meie poiste ees asuvad rootslased, nende kõrval taanlased, siis ühendriiklased, inglased, austraallased, itaallased ja Lääne-Saksamaa.

Läänesakslastel on omapärased ja väga toredad mustast riidest telgid — nagu mingisuguse beduiinide vürsti residents.

Paljude erinevate rahvuste poisid üheskoos, vormiriietuses, ühise vendluse aate eest väljas — see tekitab üleva enesetunde, mida on raske kirjeldada. See on jamboree „palavik", mis suurendab kõiki tundeid ja dimensioone, kiirendab aja käiku ja on nagu ilmsi nähtud unenägu.

SAADIKUD PÕLVPÜKSTES

Teadmine oma ülesandest ja selle tähtsusest, teadmine, et eesti ühiskond on nende seljataga, annab poistele omakorda väärikust ja püstipäist hoiakut juurde. Öeldakse, et poisid on samasugused, nagu nende juhid. Eesti jambogrupi ja 49. laagriküla juht Ants Evard on korrektsus ise. Tegelikus skaudi-töös on ta Lembitu vendurskautide — mõõgameeste juht. Üks alljuht ja 16 poissi eesti 21-st kuuluvad samuti Lembitu Malevasse. Üks alljuht ja kolm poissi Toronto Kalevi lipkonnast on samuti musterskaudid. Viis ungarlast, kes kannavad Ungari skautide traditsioonilist khaki univormi ja lehvivat pustarohu tutti skaudimütsil, on omamoodi väga sarmikad poisid. Pagulaspoisid ongi need, kes sellele Kanada laagrikülale panevad oma pitseri, mida paljudel teistel ei ole. Ja see omakorda kinnitab, et skautlust tuleb käsitleda kui ideoloogilist liikumist ja mitte ainult kui noorteorganisatsiooni.

Kirja pannud Heino Jõe

Kahetsusväärne eksitus

Eesti Skautide jamboree sõidu toetajate nimestikku oli meie lehes sattunud kahetsusväärne eksitus. $2000—. toetuse andjaks oli dr. E. Sõerd, kes pidevalt toetab eesti noortetööd suuremate annetustega. Toimetus vabandab eksituse pärast.

EKN teadaanne

EKN büroo on suvekuil (juuli ja august) avatud igal teisipäeval ja neljapäeval kella 10.00 kuni 15.00.

Peasekretäri kohustusi täidab ajutiselt Harald Teder.

EKN juhatus

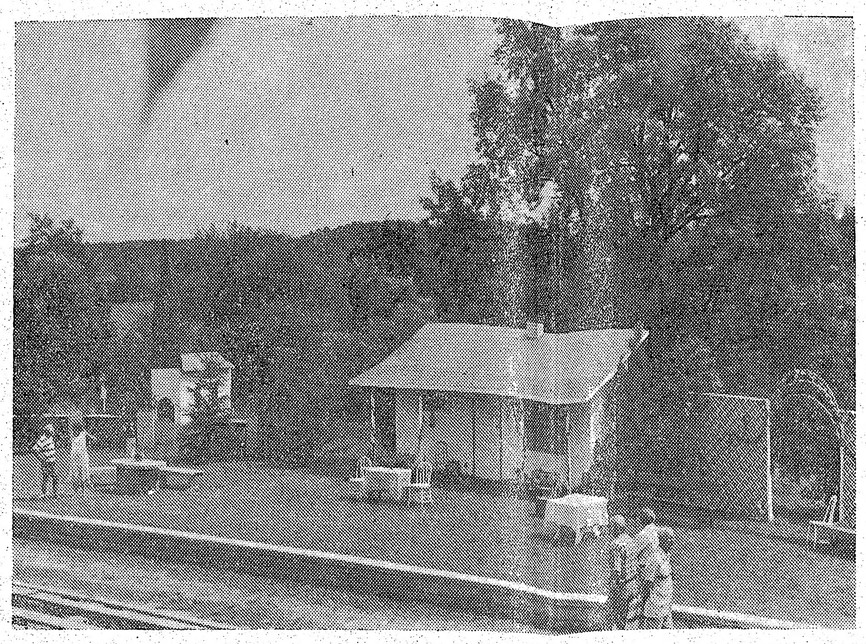

Ungari küla Seedrioru vabaõhulaval, mille kavandasid Elmar Silm ja Astra Karro.

Foto: Vaba Eestlane

NARKOOTIKA-UPUTUS MAAILMAS

Narkootika kasutamine on muutunud suureks probleemiks peagu kogu maailmas. Narkootika on huga poolest „tähtis" kaubandusartikkel. Keeldudest hoolimata kasvatatakse vastavaid taimi raskesti juurdepääsetavais maastikes. Kontrollist hoolimata eksporditakse seda, toorainest valmistatakse „droogid", neid transporditakse ja müüakse tarbijaile. Toll ja politsei tabab ainult murdosa sellest „kaubast", mis kogu maailmas ringi liigub ja toob vahendajatele muinasjutulisi kasusid kaasinimeste-narkootikute kannatuste arvel. Kõnelemata kuritegevusest, mis käib narkootika kasutamise kannul: vargused, röövimised, võistlejate mõrvamised, mänguklubid, seksklubid, prostitutsioon ja igat laadi organiseeritud gangsterlus.

„Maailmaturul" on heroiini hulk viimase aastaga kasvanud kahekordseks. Edela-Aasias valmistati möödunud aasta jooksul 400—600 tonni oopiumi, mis on tooraineks heroiini puhul (Iraan, Pakistan, Afganistan). Kagu-Aasias (eriti Burmas, aga ka Tais ja Laoses) valmistati peagu sama palju. Umbes pool sellest toorainest jääb kohale „oma tarbeks", sest kõigis oopiumikasvatavates riikides on palju narkootikuid.

Kohalikud valitsused katsuvad oopiumikasvatamist takistada, seda nõuab neilt ka maailma avalik arvamine. Määratakse raskeid trahve, muuseas kasutatakse surmanuhtlust.

Aga narkootikakauplejad on rikkad, kasvatamine toimub aladel, kuhu ei vii korralikke teid. Ametnikud on äraostetavad.

Kauplejad omavad „eraarmeesid", kes edukalt avaldavad vastupanu valitsusvägedele(kui ka nende ohvitserid pole äraostetavad).

Euroopasse jõuab heroiin praegu Türgi, Bulgaaria ja Jugoslaavia kaudu. Eriti türklased on olnud aktiivsed. Lääne-Saksamaa hakkas türklastelt nõudma viisat, see pidurdas pisut ärisid. Sellest hoolimata viiakse sinna 2—3 tonni heroiini aastas. Lääne-Saksamaal on u. 50.000 narkootikut. Uued teed on avanenud Kreeka ja Liibanoni kaudu.

Viimasel ajal on Ameerikas levinud kokaiini kasutamine,

see kipub nüüd levima ka Euroopas.

Kokaiin tuleb enamikus Boliiviast ja Peruust, kus on u. 6 miljonit kokaiinikasutajat.

500 kilost kookalehtedest (hind 1200 dollarit) saadakse 2,5 kilo kookapastat, sellest 1 kg kokaiini (hind 20.000 dollarit). Kasutamiseks lahjendatakse see 12%-ile. Saadud 8 kilo kokaiini maksab tarbijale 500.000 dollarit.

USA andmetel kasutab u. 20% USA noorusest 18—25 aastani kokaiini.

Kokaiinikasutaja hakkab pikapeale tundma, nagu „jookseksid tal sipelgad mööda nahka".

Seltskondlik kokaiini „nuusutaja" omandab varsti alaliselt tilkuva nina. Selletõttu ei näidata paljudest pop-artistidest lähifotosid.

Euroopasse tuleb u. 3—6 tonni kokaiini aastas. Väga suured kokaiini kasutajad on igat sorti artistid. Kokaiin tuleb Euroopasse lennuteel kahekordsete põhjadega kohvrites või ka otse ihu peale kinnitatult. Kuriirideks on lõunaameeriklased, itaallased või hispaanlased. Möödunud aastal vangistati Euroopas ligi 300 kokaiinikuriiri. Eriti palju kokaiini kasutatakse Inglismaal ja Hollandis.

Cannabist (siin tuntud peamiselt hashi nime all) kasutab maailmas u. 600 miljonit inimest (ligi 20% elanikkonnast) Kolumbia on üks suuri kasvatamisalasid.

Viimasel ajal on seda salaja hakatud kasvatama ka USA-s, enneköike Kalifornias.

Euroopa cannabis tuleb peamiselt Liibanonist, Küpros on tähtsaid vahejaamu selle vedamisel. Cannabist tuleb veel Marokost ja väga vaesetest riikidest lõunapool Sahara kõrbe.

Cannabise (hashi) tarvitamise kahjusid on katsutud igati süütuks tembeldada.

Praegu on kogu maailma selle ala teadlased ühel arvamisel: cannabises leiduv aine on vähemalt sama kahjulik kui kurikuulus LSD.

Hashi suitsetamine on tihti eelastmeks „raskema" narkootika kasutamisele.

Kardetakse, et narkootikakauplemisega rikkaks saanud „suured" ärimehed hakkavad oma mõju maksmapanema poliitikas, ära ostes poliitikuid ja tungides ise poliitilistesse ringkondadesse. Maailma ei varitse ohud mitte ainult „ülevalt" tuumasõja näol vaid ka „alt" narkootikakuningate kasvava võimu kaudu.

EPL

Kus on maailma kõrgeim sigala?

Kus on maailma kõrgeim sigala? Muidugi Tallinnas, 22-korruseline Viru hotell täis soome vodkaturiste, meie maa neljajalgseid esindajaid, kirjutab Soome ajakiri „Suomen Kuvalehti" oma tänavuse 6. mai numbris pealkirja all „Viina ilman iloa" (Rõõmuta viin).

Kõik Tallinnas käivad soomlased ei ole siiski sea moodi täis. Kuid mitme hotelli lifti põrandal oma okses magavast soomlasest piisab siiski kõikide nime ära määrimiseks.

Olukord põhjustab seaduste rikkumisi. Viina odavus näib tegevat joodikuid — vähemalt soomlasi, keda kodumaal katsutakse kaineina hoida suhteliselt kõrgete alkoholi hindadega. Müües riideid ja vahetades tänaval valuutat saab soomlane Tallinnas ja mujalgi N. Liidus väga kasulikult rublasid. Neid ta siiski õieti ei vaja, kuna valuutaärid on neile kasulikumad kui tavalistele nõukogude inimestele ettenähtud ärid.

Musti rublasid ei saa vahetada Soome markadeks ega viia välja N. Liidust. Kuhu mujale odavalt saadud rublad raisata kui mitte viinale?

Seamoodi täis on siiski seamoodi täis, ükskõik kui odavalt viin siis saadakse. Soomlaste põrssaelu tundub tõendavat Tallinnas, et Soome alkoholipoliitika on jõudnud ummiktänavasse. ALKO (Soome alkohoolsete jookide müügiasutus) on kaksikrolliga. See peab ühelt poolt korraldama jagamist ja tooma raha riigi põhjatusse kirikukotti — teiselt poolt tuleb katsuda kustutada soomlaste janu.

Probleemi on katsutud lahendada viinahinna tõstmisega vähemalt samas taktis muude hindadega ning piirates selle saadaval olekut.

ALKO uste sulgemine laupäeviti hoiab kaineina vähemalt selliseid soomlasi, kes kasutavad alkoholi vähem, aga võiksid osta paar pudelit viina nädalalõpul saabuvaile üllatuskülalistele.

Küsitav on, mil määral sellised piiramised parandavad n.ö. probleeminapsutajaid, kes hädaliselt peaparandust vajavad.

Tallinnas roomavad soome noored panevad kahtlema, kas mitte ametlik alkoholipoliitika ei ole unustanud noorsoo. Unustus on saatuslik ja võib kasvatada probleemijoojate arvu hirmutavalt kiiresti. Vana tõde on see, et inimene ei loobu millestki kergesti, kui ta ei saa midagi selle asemele. Nii näib olevat mõjuv ravim alkoholi vastu usk. Noortele ei ole joomine veel muutunud elu sisuks. Kes õpetaks neile — jutlustamata, kuid järjekindlalt, et rõõm ilma viinata pole teesklemine, aga viin ilma rõõmuta on puhas hullumeelsus, lõpetab ajakirja juhtkirja kohale paigutatud artikkel.

NALJA

Arsti juures küsib patsient pärast läbivaatamist murelikult:

„Ja kuidas on mul siis edaspidi minu elupõhimõtetega — naised, laul ja viin?"

„Ei mingit muret! Edaspidi laulge nii palju kui soovite."

Seedrioru teatrisuvi

Seedrioru Suvihari '83 üheks osaks oli teatrietendus, mille esitas Eesti Rahvusteater. Eelnevas dr. R. Toi peokõnes oli Seedrioru teatritegevust võrreldud lähedal asuva Stratfordiga ja mõned tunnid hiljem võisidki aktusest osavõtjad teatrikülalistena seda kogeda.

Eesti Rahvusteater esitas ungari kirjaniku Lajos Zilahy komöödia „Päike paistab", mis varem aastate eest on sama teatri poolt esitatud siselaval. Tegevuse paigutamine vabaõhulavale andis võimaluse suurema tegelaskonna rakendamiseks ja selle 3-vaatuselise ulatusliku töö sujuva tempoga esitamiseks. Vastavad täiendused oli lavastaja Lydia Vohu, kes kogemustega teatrikunstnik teinud, ilma et nende liitekohti vaataja märkanukski.

„Päike paistab" on I maailmasõjajärgse ungari külaelu pilt, kus sõja märgid on veel inimeste ühiskondlikus elus, kus on vaesust, aga ka ungari ühiskonnale omast seisustevahede tegemist. Aga kõige suurem puudus on meestest, kes sõjategevuses hukkunuina on külaellu jätnud tühjad kohad. (Selletõttu oligi oskuslikult külanoorte koosseis ülekaalukalt naissooline). Mehi polnud, aga küla tütarlapsed on mehelemineku eas, mistõttu võitlus saadaval olevate meeste pärast annabki külaelus pinget ja põhjustab intriige, mis komöödias lõpuks õnnelikult lahenevad.

Zilahy humoorikas pildis tõusevad esile kaks naistegelast, kirikuõpetaja ema, keda mängis Endla Komi ja Leida Järvi postimeistriemandana. Märgatav oli Endla Komi pastoriema tõlgitsus, näidates üht uut joont tema otse vastandlikes dünaamilistes osades; seekord ta tõlgitses suurepäraselt pastoraadi perenaise väärikust. Leida Järvi on aga tulvili oma kohale vastavat tähtsust ja koomilisust, mida kasutas situatsioonide veelgi rõhutatumaks esitamiseks.

Teose peakujudeks on kaks tütarlast, õpetaja tütar Sarika (Oudi Kalm) ja postimeistriemanda tütar Jolanka (Linda Kukk). Oudi Kalm tõlgitses seda kombekas perekonnas kasvatatud tütarlast nii kuulekusega kui ka noorusliku meelikusega, tuues esile koduküla kiindumuse, mis põhjustab ta kosilase valiku. Oudi Kalm näib üha enam süvenevat oma teatrialasesse töösse ja väljendas hästikasvatatud koore all olevat emotsionaalset noort tütarlast oma armumises, Linda Kukk oli rohkem oma ema kõrval talutatav nukukuju, kes koos emaga olid koomilised kõndimislaadiski.

Kaks püütavat kandidaati, jaamaülem (Harry Mürk) ja sangarsõdur Mihaly Samson (Heino Halling), koomiline ametimehe kuju ja äkki tähelepanu fookusse tõstetud maasaaja sõdur, väljendasid oma seisustevahet, eriti H. Halling tõsise agressiivsusega. H. Mürgi koomiline anne on alati olnud silmapaistev, ta tõlgitseb oma osad leebe huumoriga. Halling sisendas sangarí tõemeelset isikut.

Suur tähtsus kogu külaühiskonna elus nii kultuurilises, kui kasvatuslikus osas oli koolmeistril, kelle kesksekс kujuks oli Edgar Kink. Näidendi emotsionaalseimaks momentideks ongi ta eneseohverduslik valmidus. E. Kinku on alati hea vaadata, iga ta kujundatud osa on uueks lavaloominguliseks saavutuseks, kus huumoril on löögijõud.

Lühemais osades oli külavaimulikuks Raoul Edari, koolmeistri haige naine Aino Tera, rikas talumees Ponge Juhasz Erik Kastein, tema tütar Juliska Elna Libe, mängides ka Samsoni ema osas, kellameheks Jaan Kivisild, oma lühiosas märgatavalt tõetruu Malve Tali Mari Szücsina, Harry Lillioja majorina, Tiina Suit Marikana ja Susan Suit Rozsikana. Kõik kokku moodustasid ansambliühtse grupi, kandes elavalt heas tempos kulgevat näidendi käiku.

Lavastuse muusikajuhiks, aga ka Boka-mustlase osas oli Olaf Kopvillem, kes koos L. Nielanderiga ka laule ja tantsu saatsid. Külanoortena kaastegevad olid Kitcheneri, St. Catharinese ja Hamiltoni lauljad E. Aasma, V. Tali, A. Tera, I. Plinte, I. Poltov, L. Valing, S. Suit, T. Suit, E. Libe, H. Bohl, H. Sepp, Õ. Saar, L. Koger, H. Alliksoo, M. Koger, R. Saar, R. Edari, A. Bohl, E. Kink, A. Aasma, R. Rutnik, T. Ruutopõld, B. Rätsep, I. Jõgi, H. Lillioja, E. Kastein ja H. Mürk. Tantsijad T. Kaunismaa, S. Reiman, T. Korjus, L. Halling, L. van der Veen, I. Koop, M. Koop, E. Halling ja L. Jõgi.

Tantsijad olid Kalev Estienne tantsurühma liikmed Evelyn Koopi juhatusel, assiteeris Linda Laanes. Lavakujunduse oli kavandanud Elmar Silm ja Astro Karro, dekoratsioonid valmistanud Raimond Vist, Ferdinand Koger, Elmo Piil, Anastas Petraska, Harry Pärkma jt. Kostüümid Endla Komi ja Aino Tera. Valgustuse eest hoolitses Kasper Kangur ja helisaate eest Artur Vaart.

Eestlaste Stratfordi äsjane lavastus tõi Seedrioru vabaõhulavale teatriloomingulist elu, mis nakatas ka rohket osavõtjaskonda, oli neile rõõmsaks kohtumiseks üha harvemini etendusi andva eesti teatriga. Lydia Vohu väsimatult loov vaim oli andnud heatasemelise, nauditava ja meeldejääva õhtu Seedrioru vabaõhulaval tähistaeva all.

HO.

★

„Vaba Eestlases" nr. 49 ilmunud artiklis „Päikesepaisteline suviharjapidustus Seedriorul" on eksikombel välja jäänud kärbe kus oli öeldud.

Seedrioru päevase kava kontserdi osas esinesid T.E. Segakoor Uno Kooki juhatusel, lauldes neli laulu, T. Vettiku „Soome lahel", E. Võrgu „Helise ilma", A. Pruuli „Kodumaine kevad" ja K.A. Hermanni „Kevade marss"; viimase puhul saatis koorijuht klaveril. Arvuka liikmeskonnaga koori laul kõlas seedrioru pühamuslikus vaikuses. kaunilt ja helisevalt.

Paavst tahtis kohata ka Balti kirikutegelasi

Poolas ringreisi sooritanud paavst Johannes Paul oli kutsunud endaga Poolasse kohtuma ka Eesti, Läti ja Leedu katoliku kiriku esindajaid.

Sellest kirjutab The Christian Science Monitori erikorrespondent Eric Bourne Varssavist. Ta ütleb, et paavst oli saatnud isiklikud kirjad „Ida-Euroopa kõikide maade piiskopkondadele — kaasa arvatud N. Liidu Leedu, Läti ja Eesti vabariikdes — paludes neil saata piiskoppe ja teisi esindajaid, et temaga Poolas kohtuda".

Kui palju neid teistest Ida-Euroopa maadest said loa Poolasse sõita, ei ole teada. Eesti Vabariigi ajal oli Eesti rooma-katoliku kiriku piiskopiks Vatikani poolt lähetatud Eduard Profittlich. N. Liidu esimese okupatsiooni ajal Eestis arreteeris NKVD piiskop Profittlichi, kes sellest ajast on jäänud jäljetult kadunuks. Ka Vatikanil ei ole andmeid, kuidas ja kus piiskop hävitati.

Rooma-katoliku kirikul praegu Eestis teadaolevalt piiskoppi ei ole. Kuid Tallinnas, Vene tänaval, tegutseb rooma-katoliku kogudus oma kirikus, keda teenib vähemalt üks preester. Eesti Abistamiskomitee New Yorgis on teda pakkide saatmisega püüdnud abistada.

Sündmuste kalender

● **Laup., 13. augustist kuni laup. 20. augustini Seitse Kunsti 1983 Seedriorul.**

7. juulil peetud Wintario loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 027367, $10.000 võitsid piletid nr-d 887198 ja 836838, $1000 — 630038, $100 — 6202, $10 — 738, $50 segijärjekorras numbrid 474334 ja tasuta piletiraamatu numbrid 05. Nädala müstilise preemiaauhinna $500 võistid piletid nr. 39223.

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE

HOGAN GM

Chev Olds Limited

5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9

PAUL JUTTUS

Müük ja rentimine

Tel. 291-5054, kodus 423-5716